

Tractatus pathologico-practicus exhibens I. febres continuas, et II. febres intermittentes / [Christian Ludwig Moegling].

Contributors

Moegling, Christian Ludwig, 1715-1762.

Publication/Creation

Tübingen : Bauhof & Franck, 1758.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/axd62rhp>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

D. CHRISTIANI LUDOVICI
MOEGLINGII,

MED. PROF. ORD. CONS. ET ARCHIATR. SERENISS. MARCH.
BADO-DURLAC. ACAD. REG. LUGD. ET INST.
SCIENT. BONON. MEMBRI,

TRACTATUS
PATHOLOGICO-
PRACTICUS
EXHIBENS

I.
FEBRES CONTINUAS,
ET
II.
FEBRES INTERMITTENTES.

TUBINGÆ,
LITERIS BAUHOFII ET FRANCKII

1758.

D. CHRISTIAN LUDOVICI
MONTMONT

NEW YORK: G. & C. VAN NEST
PUBLISHERS, 15 N. 2ND ST.

TRACTATUS
PATHOLOGICO-
PRAGMATICUS
EXHIBENS

LIBER
CONTINENS
ET
PREFATUM

LIBRERIE BRUNO ET FRANCHET
15 N. 2ND ST.

PROOEMIUM.

O*Pus plane momentosum atque
arduum insimul aggreditur,
quisquis PATHOLOGICO-
PRACTICAM TRACTA-
TIONEM de FEBRIBUS,
post tot tantosque edecumatæ erudi-
ditionis, subacti judicii, & consum-*

*matæ experientiæ Medicos tradere
cupit. Sollicitæ jam eventuum hisce
in morbis per plures annos institutæ
annotationes inter alia lucem nobis
in ardua hac affuderunt materia.
Tractationis vero hujus non plane
nos pœnitebit, si quædam saltem in
veritatis indagine vestigia rite posue-
rimus. Ita vale, Benevole Lector!
nostrisque porro fave conatibus.*

DE FEBRIBUS CONTINUIS.

* * *   * * *   * * *

Ot inter, tamque diversos morbos, microcosmum afficientes, febris frequentissima, & aliis affectibus præternaturalibus conjuncta, observatur; Etenim in morbis validis inflammatoriis, febrim semper adesse, nemo dubitat. *III. Dn. van SUIETEN Comment. in Boerhav. aph. de cognos. & cur. morb. T. 11.* Interim inficias eundum non est, nomen febris nimium extendi, & morbis adscribi, quibus reipsa tamen competere nequit. Sunt, qui febrim ut conatum naturæ, molestam sibi infestamque rem excussuræ, considerant: *Monit. & præcept. medic. Cel. MEAD. p. 10.*

cap. de febris. *Cel.* HUXHAM, Essay sur les differentes especes de Fievres. Sunt vero alii, qui febrim potius ut morbum, ut turbatam sanguinis mixtionem, ad microcosmi interitum tendentem, respiciunt.

Quidquid autem sit, experientia tamen edocet, naturam per commotiones febriles sæpius mala remove, sic, ut non semel aliorum quoque Medicorum observationes in eo confirmatas deprehenderimus, quod febres potissimum leviores & mitiores, corpori utiles exstiterint, & robustiorem sanitatis statum, in primis in juventute, reliquerint; conf. *Cl.* BOEMERI *Dissert. de febris remedio.* Id quod & de febris, aliis morbis accedentibus, observatur. Etenim teste Hippocrate, *aphorism. p. 5.* CHARTER. *Tom. IX. p. 169.* a convulsione, si febris prehenderit, cessat eo die, aut postero, aut etiam tertio; Mulieri pariter ex partu, convulsione affectæ, febrim supervenire, bonum. *HIPP. de locis in homine. cap. 13.* CHARTER. *Tom. 6. pag. 372.* Tetanum quoque & convulsiones febris superveniens solvit. Tandem derepente obmutescens ebrius, convulsus moritur, nisi eum febris corripuerit, aut qua hora crapula solvitur, vocem edat. *HIPP. de morbis. L. I. cap. 7.* CHARTER. *Tom. 7. pag. 558.* Febris sæpe præcordiorum dolores, si sine inflammatione sint, finit, & in jecinoris dolore succurrit, & nervorum

vorum distentionem rigoremque , si postea cœpit, tollit, & rel. de GORTER. Annotandum tamen est, non omnem febrim , motusque febriles universos esse ejusmodi naturæ sibi prospicientis molimina.

Ii, qui limina solum medicinæ salutarunt, abunde sciunt, quod satis copiosa sit febrium familia. Primaria jam divisio generalior est in continuam ac intermittentem: Continuarum simplicissima & omnium levissima, eaque benigna Ephemera, brevi temporis spatio, vel intra viginti quatuor horas, ut plurimum larga perspiratione, plenarie terminatur; Extraordinario tamen & maligno pestilentiali modo interdum Ephemeram sese distinguere Caj. Britannus de Ephemera Britannica cum descriptione febris sudatoriae, quæ eo tempore in Europa sæviit, A. 1556. annotavit. Hæc scilicet ingentem hominum in Anglia copiam e medio sustulit, symptomaticus enim hic sudor fuit, uti parisinus ille ante plures annos notus. Πυρετος συνεχης, febris continua, quæ ratione temporis nullam notabilem admittit remissionem, licet ratione intensificationis variare possit: Συνοχος, dicitur continuæ species, nullis distincta accessionibus, vel reduplicationibus. Hæc cum sit ratione temporis continua, simul etiam homotonos est, quæ in eadem intensificatione, longiore temporis tractu permanet. Hinc πυρετοι συνεχεις
con-

continuae remittentes, συνοχοι autem continentes, quia nulla in his fervoris remissio: Suntque duplices, vel primariae, ut causus &c. vel secundariae seu symptomaticae, quae v. gr. ex vulneribus producuntur. Epacmaistica, sensim invalescens; Anabatica, ad ascensum vergens; Paracmaistica, cujus remissus est vigor, hinc πυρετος παρακμαστικη, febris ex summo suo vigore remittens.

Proprie autem sic dicta maligna febris, quae a contagio ortum ducit, differt ab aliis, v. gr. Synocho putrida, febre ardente biliosa, inflammatoria, quae ventriculi vel intestinorum inflammationem junctam habent, periculo. Ita tertiana continua eadem fere habet symptomata; Causus igitur in eo ab hac differt, quod in tertiana continua notabilis observetur exacerbatio tertio in primis die, in causo vero quotidie illa adsit. Differt ab Epiala febre, etenim GALENUS L. II. de Febribus dixit, illam proprie vocari, quando simul febricitant, (notandum quod GALENUS febris essentiam calorem esse voluerit,) & rigent, & utrumque eodem sentiunt tempore in quavis corporis parte. Atque idem videtur & obtinuisse in illis febribus, quae horridae dicebantur HIPPOCRATI: Quippe GALENUS annotat, non vocari hoc nomine illas febres, in quarum initio horror observatur, sed tales, in quibus per plurimam accessionis totius partem hor-

horroris symptoma extenditur ; additque horridas febres tunc dici, quando brevibus tantum intervallis ab invicem illi distinguuntur motus horridi. Si vero majoribus intervallis redeant horrores, tunc vocatur reduplicatio, quæ potissimum in hæmitritæis febribus observatur. Tritæophyæ jam febres non habent immisionem ; tales dicuntur, quæ tertio quoque die exacerbantur, sed sine rigore, aut horrore periodico, qualis observatur in hæmitritæis, tritæophyæ enim nullas habent periodos, & si habent, incertæ sunt. Gravissima & terrifica sunt symptomata, quæ hæmitritæas comitantur ; Raræ sunt hujusmodi febres extra Italiam, ut docet BALLONIUS in *Epid. fol. 138.* teste tamen BAGLIVO *Prax. Med. cap. de febr. malign.* in urbe Roma non ita raræ sunt. Differt à febribus sudatoriis, in quibus ægri sub deliquiis interdum frequentibus, profusissime sudant, sudoribus nihil proficientibus. Differunt denique ægri proprie sic dictis febribus malignis decumbentes ab iis, qui Cardiaci nuncupantur ; Etenim teste *Cel. HEBENSTREIT in Tentam. Philol. Medic. super ætii amideni synopsis. Med. Vet. L.8.* Cognoscemus, ait, eos, qui cardiaci dicuntur, quum acuta febre, & maxime æstuosa, affliguntur,

hoc modo : Pulsus si invenero densum & obscurum, & extremarum partium frigiditatem, sudores circa faciem & ad pectus usque glutinosos & nitorem cutis ablatum & terrestrem redditum, & pulsus circa ipsum cor vehementiores & magnos, & ad hæc accedant desperatio, angor animi & corporis jactatio. Hoc modo affectum, cardiacum esse dico. Os vero ventris primum est, quod in ipsis afficitur, per consensum vehementer oblædens cor ipsum, propter vicinitatem. Porro veteres os ventris, cordis appellatione, cardiacum vocarunt, ab accessionibus nimirum, quæ ex eo accidunt & inferuntur.

Febres continuæ periodicæ ut plurimum sunt tertianæ, eæque frequentiores, in quibus nempe sine intermissione febris pergit, ut subinde exacerbetur, & ab ista exacerbatione denuo remittat. Continuæ vero quotidianæ raro sunt acutæ, quia fere sub censum continuarum, sed revera lentarum veniunt. In eo autem continua quotidiana a quartana sese distinguit, quod in continua quotidiana frigus cum calore & languore, pulsu celeri ac debili, deliquiis, in appetentia, & sudore adsint
colli-

colliquativo, & quotidie sic paroxysmus accedat, in quartana continua vero horripilationes & pandiculationes primo paroxysmi die accedant, aucto calore & pulsu, reliquis duobus diebus calor solum naturali intensior, & pulsus auctus, somnus vero inquietus, appetitus dejectus, & vires imminutæ, urina rubicunda cum sedimento roseo, quarto die vero aucta sint symptomata, uti primo die. Notabilis est complicatio, quam refert PANAROLLUS *Pent. 2. obs. 33.* Tertianam nempe continuam duplicem cum quartana lethalem. Febris vocatur vel idiopathica seu essentialis, quæ per se ex discrasia sanguinis exoritur, insimulque morbi peculiaris Schema sistit; Vel symptomatice, superveniens alii morbo, vulnere, ulcere, arthritidi, doloribus & rel. Interim re accuratius ponderata nihilominus quoque symptomatice febris morbus existit, quamquam alii superveniat morbo, & alio in sensu vox symptomatis sumatur, quam in stricta affectuum præternaturalium divisione. Febris porro salutatur vel critica seu cum crisi, vel sine crisi ac sine separatione, aliis fientibus cum crisi ac separatione, quemadmodum inde testari possunt Erysipelas, pleuritis, bubones, podagra & rel. Atque ejusmodi quoque critica

febris vel benigna vel maligna existit. Interdum tali die, quem criticum vocant, subito absque ullo abscessu, absque ulla excretionē sensibili multum remittit febris.

Finita febre, vel superstes est æger, vel non: Si superstes fuerit, tunc vel rediit actionum vitalium, naturalium, & animalium omnium integritas, id est, perfecta sanitas, vel aliqua in his læsio manet post febrim finitam, tuncque est morbus, adeoque in tali casu merito dicitur, febrim in alium morbum definere.

Ill. Dn. van SWIETEN Comment. in aph. Bærb. Cap. de febribus. In eo jam febres intermittentes discrepare solent à continuis, quod in prioribus non in una serie, sed per vices & successive massæ sanguineæ mixtura una cum circulo turbetur, in posterioribus vero præter turbationem massæ sanguineæ progressivus insuper motus, nec non intestinus peccet, & irregularis constanter perduret, id vero insimul reticendum non est, sermone nobis esse de summo gradu, etenim sedula febrium observatione edocti fuimus, in variis ægris intermittētib^m laborantibus, vitiosum illum intestinum sanguinis motum, finito quoque paroxysmo,

mo, nihilominus perdurare, hac saltem cum distinctione, quod turbæ illæ non adeo magnæ existant, sic ut ad sensum sedatæ videantur, ex altera quoque parte monendum, in continuis febribus circulationis leges non in uno continuo semper peccare, quamquam irregularis constanter intestinus illo tempore existat motus; Etenim si rem paulo accuratius considerare velimus, motu intestino hoc irregulari existente, progressivus ille motus regularis esse potest, quamquam celerior existat, & ab ordinario, qui in sano homine observatur, deflectat rhythmo.

Jam in nostris Tentaminibus Semioticæ, Part. III. annotavimus, quod febris continua ab intermittente in prima commotione non omni tempore tam facile distingui queat; Etenim fere communia habet Phœnomena, quamquam in progressu morbi variis circumstantiis, & ipsa continuitate decursus characterem exhibeat distinctivum, in continuis autem non tam diu durat, nec tam vehemens horror est, sensus frigoris, & rigor, quam in intermittentibus, calor quoque ceu individuus comes modo dicta insequens, hic quoque diversimode sese monstrat, etenim interdum

moderatus , sæpe vero per aliquod tempus subdolo modo benignus , & tamen ex improvise maligne caracterem suum immutat , & gravia producit symptomata , interdum statim ab initio manifestus , non occultus , pro ratione autem febris , & reliquarum circumstantiarum individualium etiam gradus intemperiei seu caloris variat.

Turgescens orgasmo febrili sanguis cor obruit , ac distendit , stimulatque ad frequentes contractiones , inde celer & plenus exoritur pulsus. Pulsus magnus & validus in genere laudabile est signum in febribus , at dantur febres subdolæ , ubi cum pulsu magno moriuntur ægri , licet HIPPOCRATES contrarium statuatur ; neque tamen ab initio semper vehementia cum plenitudine pulsus adest , sed frequenter debilis existit , pulsus autem debilitatem in principio febrium raro à spirituum animalium defectu , plerumque ab eorundem suppressione oriri EDUARD STROTHER statuit : Hisce porro in febribus , urina nunc tinctæ , nunc magis pallida , vel turbanda facile usque ad coctæ materiæ febrilis separationem apparet ; Illa autem urina quæ non lixiviosa , rutilans , saturatior,

tior, potius vero naturali similis existit, pessima est, quæ malignitatem indicat. Urinæ pariter coctionis signa præbenti, cum sedimento laudabili in quibusdam subdolis speciebus non fidendum esse, experientia monet. Dolor capitis ut plurimum summo in gradu adest, sitis porro urget, dejectus est appetitus, tanto autem in gradu sese conjungit delirium, ut sitim non sentiat, & cum superficies corporis ad contactum frigida existat, æger de æstu tamen urente interno nihilominus conqueratur, & tunc maximus caloris existit gradus, qui satis ancipitem declarat morbum.

Pro conditione porro temporis & morbi, vel nullum udoris adest indicium, vel tantum circa momentosos dies criticos magis vel minus sensibilis ille fit, & agrypnia sese cum extraordinaria conjungit lassitudine, hæc tamen in continuis benignis non ita observantur: Ex annotationibus enim medicorum æque ac ex praxi clinica edocemur, non omnes continuas nequitiam alere, potius vero sine symptomatibus hisce non raro in salutem ægri terminari. HIPPOCRATES. de judicationibus, sudores, ait, optimi sunt, & citissime febrim sedant, qui judicatoriis contingunt diebus

diebus, & febrim prorsus submovent, boni quoque sunt, qui per totum corpus oborientes, faciliorem morbi reddunt tolerantiam: Urina autem optima est, quæ per totum tempus, quoad judicatus fuerit morbus, albissimum, læve, æquale habet sedimentum, securum enim & brevem fore morbum, indicat. Si suborto sudore morbus cesset, & urina fulva sedimentum habens album, conspiciatur, iis eodem die febris reversio fit, & hæc quinto die citra periculum judicatur. Si jam in continuis quotidie rigores incidunt, ipsarum quoque est diuturna discessio. Prudentissime monuerunt veteres medici, parvos tantum morbos solvi, magnos vero judicari, id est sensibilibus excretionibus tolli, *Ill. Dn. van SWIETEN Comment. sect. 594.* De temporibus febrium propriis *Cl. HEBENSTREIT* in peculiari Programmate egit. 1748.

In malignis ab initio pulsum observari parvum, in synochis magnum & citatiorem quidam tradunt medici: Annotandum jam celeritatem pulsus non præcise signum pathognomonicum febrium continuarum constituere, cum interdum malignæ observentur febres sine tali pulsus celeritate decurrentes. Pulsus quoque

quoque intermittens à multis pro pessimo in febribus habetur signo, at eo tempore, quo debilitas virium ac diriorum symptomatum gravitas abest, cum eo aliquando convalescunt ægri. Febres continuas putridas breviores, cum urinæ suppressione, febres continuas putridas, cum cephalalgia, corporis consumptione, pilorum defluvio, auditus difficultate, defluxione; Et febrim ardentem causum cum cephalalgia, delirio, catarrho, & tussi; Ephemeram cum tumore glandularum colli interdum incedere, PLATERUS annotavit *Observation. L. 2. de Febribus.* Febrim Epidemicam dimidiam fere partem incolarum Novæ Angliæ affligentem cum tumore, dolore, maculis albis in faucibus & in tota cute purpura, præter consueta symptomata febrilia, DOUGLAS in *Ad. Edinb. 1. IV.* descripsit. Febrim malignam rariorem Historia morborum Vratislav. A. 1699. 1700. 1701. & 1702. Febrim vero Epidemiam continuam, sed remittentem Cl. MOERING. *Commerc. Liter. Noric.* tradiderunt. PETRUS le CERF in *Traçtatu de Febri Gallica* malignam, à bello tum temporis durante, & hac occasione Gallicam nominatam, annotavit, febrim in genere motui lymphæ, sanguinis, & spirituum præ-

ternaturali actiones lædenti, effervescentiæ h. l. alcali Gallorum cum acido sanguinis Germanici adscripsit: Quo autem cum fundamento hoc statui queat, vix perspicere possumus.

Epilepsiam in febrim acutam desinentem, eamque lethalem, HENR. HOTTINGERUS in *Eph. N. C. Dec. 3. A. 8.* & febrim lethargicam in strabismum utriusque oculi transeuntem JOH. ALBRECHTI, annotarunt: Alius Medicus post febrim malignam die vigesimo morbi dolorem, inde tumorem magnum in sinistro brachio apparentem, observavit, quo suppurato, ac curato, æger perfecte convaluit, & quod notabile fuit, sanies, quæ prima ex abscessu prodiit, atra fuit, fuliginis colore. Lanzonus pariter febrim acutam malignam, pessimis symptomatibus stipatam annotavit, in qua post 20. diem dentes, unus post alium sponte, capilli etiam intra triduum à cute separati pariter, deciderunt, *Eph. N. C. D. 3.* Febrim malignam summe periculosam, ast feliciter curatam, in qua το. Θεσις HIPPOCRATIS emicuit, GENSELIUS refert. conf. *Cel. RICHTERI Diss. de Divino Hippocratis.* EL. CAMERARIUS *Epist. Taurin. Diss. II. occasione*

casione febrium castrensiū Tubingæ quondam illatarum, ac per aliquot annos sub diverso Schemate sævientium earundem syndromen symptomatum, difficiles ac periculosas terminationes, anomalias insignes, & vermium connubium, nunc causæ, nunc effectus quasi rationem habentium, descripsit. Morbi pariter Epidemici ex vermibus Historiam tradunt journeaux des sçavants A. 1722. Metastasin febris malignæ in omnimodam cœcitatem, quæ crebris insultibus convulsivis epilepticis, quibus denique ægra fœmina succubuit, tentata fuit, HELLWIG; Et LENTILIUS febrim malignam crebra metastasi in erysipelas terminatam fuisse *Eph. N. C. D. 3.* observarunt, & *Cel. JUCH* casum exhibet in *Diff. de singulari memoriæ imbecillitate ex febre maligna. Vid. p. 53.*

Caracter jam distinctivus aliarum malignarum in eo potissimum consistit, quod in illis subito vitales destruantur actiones cum adeo notabili agrypnia, ut ægri in lecto erecti sine syncope esse nequeant, pro conditione jam febris & subjecti vigilia variant, ut & oppressiones pectoris, quæ in febribus pnevmonicis potissimum sese monstrant, in quibus acuta continua

semper adest febris, uti in pleuritide vera sæpius initium illius valde occultum esse solet, usque dum lateris dolor, cum tussi, difficili respiratione, sanguinis, posteaque puris sputo, & sæpe maligna febris sese declaret. Eo in casu, quo acuta febris à tempore cruditatis, ad illud coctionis ascendit, diversa intercurrere solent, pro morbi gravitate, vel levitate, pro anni temporis, prægressorum, constitutionis individualis, indolis morbi, conditione, & varietate, modo sine, modo cum deliquiis incedit, hisque vel per intervalla, vel etiam sine interruptione durantibus, expergefacti post somnum ægri, circa omnia vel quædam saltem delirant objecta, sine vel cum furore, interdum ad phrenitidem ascendente, quibus accedunt systematis nervosi contractiones magis vel minus graviores, quæ modo certis quibusdam in partibus, modo in toto sese exerunt corpore; pro genio autem febris vel in prima statim commotione febrili, vel tempore pepasmi ut plurimum intimæ destructionis massæ sanguineæ & corruptionis incipientis testimonio, petechiæ vel purpurata exanthemata variæ magnitudinis, & diversi coloris accedunt, quibus in casibus febris cum nequitia frequenter conjungitur, potissimum

potissimum quando maculae petechiales fere atramenti ad instar nigrescentes, & purpurata livida cum depressione adsunt exanthemata, illae autem petechiae, quae cum febribus castrensis conjunguntur, differunt ab illis, quae in febribus pestilentialibus observantur. *SECRETA Tract. de febre castrensi*: Quippe ratione malignitatis graviores existunt hae posteriores, cum priores integris adhuc viribus, circumspecta medendi methodo, juxta medicorum observationes, feliciter curari queant; referri pariter huc debent carbunculi, bubones, parotides, in continuis, pestilentialibus prodeuntes, morbum modo in melius terminantes, si debite ad suppurationem tendant, modo in pejus, si talis non succedat.

Tandem quoque evacuationes sanguineae vel ferrosae pro diverso naturae robore, & varia morbi indole, proque temporis & individualium determinationum ratione vario sese habent modo. Dissolutionem sanguinis febribus putridis à contagio ortis, conjungi, interdum vero effectum esse humorum scorbuticorum, D. HUXHAM tradit: Has igitur febres primario sanguinem, lentas autem nervorum nonnisi suc-

cum nerveum & lymphaticum afficere, Hodges tradit. Febres nervorum in Britannia A. 1735. magnam stragem producentes, diverso plane modo incipientes, in progressu vero & circa statum in essentialibus congruentes, *Cl. GLICHRIST*, Medicus in Dumfries observavit. *Act. Edinburg. T. VI.* Malignas porro febres cum lenta circulatione speciem sudoris sanguinei sub axillis referentes, alias vero putridas febres cum magno macularum flavarum & fuscarum numero, & urina fere nigra ac sedimento copioso fusci coloris, damnum intulisse, idem monet; Quemadmodum in peste sudorem purpureum & sanguinis colorem referentem, momentosum Hodges observavit. Denique sanguinis ex variis corporis partibus sudorem *Transaction. Anglic Nr. 109.* tradunt. Obauditionem porro ac surditatem in febribus malignis & acutis convalescentiam indicare tradunt, nisi mox auditus redeat: Interim teste experientia modo exoptatum, modo funestum produxit eventum, sic ut nihil cum certitudine concludi queat. In fine autem febris malignæ exanthematicæ surditatem non cito evanescentem, & per tres quatuorve dies durantem, bonum fuisse signum, affirmat de *NILSROSEN in Act. Acad. scient. Suec. 1744.*

Quid

Quid denique ex strepitu in pectore inter potandum, ex prolapsu ad pedes, ex tendinum in carpis assultu, ex floccorum venatu in stragulis lecti aut parietibus, ex luctuosis suspiriis, ex alvi & vesicæ in iussa solutione, ex imperfecte clausis palpebris, ex obtutu lugubri, ex stimulo ad desidendum, ex resolutione in fine acutorum concludendum sit, HIPPOCRATES, GALENUS, FREINDIUS, alique declararunt, vid. Tentamina nostra Semiotica p. 11. p. 26. HIPPOCRATES pariter *de Acut. vict. rat. Sect. IV.* Quum in febribus, ait, quinto die quid terrificum contigerit, aut alvus derepente liquida dejecerit, & animi defectus inciderit, aut vocis suppressio preenderit, aut convulsio, vel singultus evenerit, ex his jactari æger consuevit, & sudores sub naso & circa frontem ac cervicem posteriore capitis parte suboriri, at qui hæc patiuntur, suspiriosi non multo post intereunt. Quibus vero sanguis copiosus è naribus fluxerit, morbi solutionem portendit, sin minus, longitudinem, quo vero parcus fluxerit, eo deterius & diuturnum. Si urinæ crassiores pallidioresque fuerint, meliores, si vero tenuiores, nigriores, deteriores, si autem mutationes habeant, temporis diuturnitatem

indū-

indicant, morbus necessario tum ad deterius, tum ad melius commutat inæqualitatem; conf. *Cel HAMBERGERI Dissert. de similitudine signorum judicationis & mortis in febribus acutis proxime instantis*. Id tamen junioribus practicis nullo non tempore inculcandum est, non unum solum signum ad prædictionem sufficere, sed plura combinata demum aliquid indicare posse.

Nimis jam generaliter ij rem pertractare videntur, qui benignas à motu concitato p. n. copiosiori spirituum in cor & omnes corporis musculos deducere solent, quoniam eodem tempore & massæ sanguineæ turbatio excludi non debet, hac cum distinctione, quod intimior & major illa existat in malignis, ac quidem in benignis, non unica igitur & universalis semper in omnibus supponi potest causa, interdum adest miasma quoddam externum excitans, seu, ut aliis placet, fermentum, quod perspirando à corpore effertur, atque massæ sanguinis & humorum, imò spiritibus animalibus communicatur, eandem conditionem, eandem mixturæ turbationem excitans, ac pro ut major ad discrasiam talem adest prævia dispositio, eo

eo funestiores inde sequentur effectus. Annotandum tamen est, causam febris adeo spiritus, motui animali destinatos, afficere, ut consuetum perficere nequeant officium. Constat in omni febre adesse ægritudinem, totum igitur systema nervosum magis vel minus afficitur, prout causa validior est vel minor. Interdum in ventriculo & intestinis minera quædam latet, ex qua noxiæ partes Massæ sanguinis sensim sensimque communicari queunt, eaque sic coinquinari solet. Peregrinum jam ætherem secundum quosdam mirum in turbanda mixtura sanguinis effectum exferre, probari vix poterit, si de aëre sermo esset, tum efficaciam illius notabilem facile concedere possemus, vid. *Dissert. nostra de saluberrimo aëris moderate calidi & sicci in microcosmum influxu.*

Diversa vero particularum heterogenearum actio, qua unio elementorum sanguinis in continuis turbatur febribus, varium quoque producit effectum, etenim si vel in copia, vel in qualitate morbifica peccent miasmata, & ad sanguinem deferantur, gravissimos producere possunt morbos, ut in apice febrium omnium acutarum malignarum pe-

ste id ipsum conspicitur, si vero vel in quantitate vel in qualitate non tantus fiat excessus particularum modo dictarum, tunc mitiores propullulant affectus, modo continuæ benignæ, modo Ephemeræ, modo catarrhales, ut jam altera ex parte de epidemiis febribus malignis, diversimode grassantibus, nihil dicamus. Atque sic ejusmodi intestinus sanguinis & massæ humorum motus diversimode sese habet, insimul fluidæ & solidæ partes in eccentrico motu magis vel minus pro causæ gravitate sunt constitutæ. Dantur conditiones fluidarum partium præternaturales, quæ, cum causa non tam gravis existat, non adeo pertimescendæ sunt, quæque robore naturæ, debitoque adhibito regimine compesci queunt.

Ubi autem unio elementorum sanguinis turbatur, acriores & sulphureæ particulæ sanguini communicantur, ebullitiones fortiores vel adaucto vel imminuto spirituum animalium elatere oriuntur, tandem ad corruptionem seu secessum elementorum sanguinem constituentium sternitur via, eo potissimum in casu, quo biliosarum & salinarum partium in sanguine existit copia, imminuto laudabili liquore

liquore illo diaphano lymphatico, exinde fluida lentorem contrahunt, atque hinc inde subsistunt, sic ut exanthemata tandem magis vel minus graviora prodeant, v. gr. petechiæ, & in peste bubones, si tenuitas sit, velexcessus salinarum partium, carbunculi subsistente tunc sanguine, vel ad superficiem corporis propulsa in salutem ægri materia exitiali, & liberatis partibus interioribus nobilibus, vel infausto omine retrocedente tali intra corpus, & ad nobiliores partes determinata, vel summum gradum corruptionis putredinosæ mortificationem excitando.

Ex quibus patet, pro diverso virium vitæ gradu, vel in bonum, vel in malum tales terminari morbos, concurrere autem præter ægri & morbi conditionem, externas determinationes à subtilissimis non determinandis in athmosphæra contentis partibus noxiis. Febrim ardentem à contagio erucarum in juvene ortam LEIDELIUS, & nebulam singularem febris malignæ lethalis causam fuisse HOYERUS, annotarunt. Ex rebus denique præternaturalibus disponunt v. gr. ulcera, pus, scabies tam sicca quam putrida, intempestive repulsa; Erysipelas repulsum ab externis partibus ad inter-

internas ; Calculi quoque , vermēs , venena assumpta &c. symbolum ad acutas malignas conferunt febres. Clinica jam edocet praxis distinctionem illam continuarum febrium in magis vel minus acutas non adeo genuinam esse , quippe eas acutas , in quibus quarto die plenaria crisis & terminatio in salutem oritur , acutissimas salutant , genius autem probe observandus est , quippe celerem intra quatuor morbi dies judicationem non unice ad febrim acutissimam referri posse ex eo credimus , quod & febres , quæ intra 24. horas decursum absolvunt , nec non acutæ sanguineæ & continuæ malignitate carentes , intra paucos dies ad salutarem perductæ finem , eodem forsan jure possent acutissimæ vocari ; Ad minimum de Ephemera pestilentiali Britannica magis hoc dici posset ; Hujusmodi in casibus gradus major & nequitia febris cum debili pulsu considerari debent.

Illæ jam febres , in quibus crisis septimo die vel per sudorem , vel per alias eruptiones contingit , ad magis acutas , illæ vero , quæ non nisi decimo quarto judicantur die ad minus acutas communiter referuntur. Non raro edocti sumus , in morbis malignis in
prima

prima commotione non statim detegi & determinari
posse, an ad acutissimos, ad magis vel minus acutos
referri debeant, vel queant, quoniam ob diversita-
tem causarum, subjectorum, & ob variam constitu-
tionem unus idemque morbus diversos edit effectus;
Hisce enim in morbis per aliquot dies malignitas la-
tere, & ex improvise sævitiam postea exserere potest,
præparationem tum materiæ morbificæ, nec non in-
temperiei sublationem, & salutarem heterogenearum
partium è sanguinis textura excretionem natura inten-
dit, licet statuta hic non semper observentur tempora.
Cum exempla quotidiana monstrent, optima etiam
signa nihilominus fallere, ita & nequitia diebus judi-
cationis, vel ante hos quoque accedens ex improvise
non raro ægrum jugulat: Hisce igitur in casibus con-
tinuo memores esse debemus moniti HIPPOCRATI-
CI, quod nempe acutorum morborum non omnino
certæ sint prædictiones neque mortis, neque salutis.
Aph. 19. Sect. 2. CHARTER. T. IX. p. 59.

Quod autem morbi concernit finem, eo nimi-
um tempore, quo per evacuationes critieas in me-
lius vergit, calore urente, & in uno continuo per

morbi decursum durante, jam imminuto, notabiliter morbi variant symptomata, tuncque graviter sævientia mitiora fieri incipiunt, & una cum appetitu, diversa simul incolumitatis apparent signa. Quodsi autem vires vitæ superentur à materia morbifica, agrypnia in dies magis magisque accedit, modo turbatur mens, modo ab omni turbatione libera existit, modo prior redit turbatio, intercurrentibus variis nervorum constrictionibus, quæ ad summum gradum nonnunquam ascendunt, scil. ad convulsiones, internis urentibus, externis vero algentibus, una cum variis signis, quæ alias vitæ finem antecedere solent. Variæ jam non raro existunt causæ, quæ plenariam materiæ morbificæ eliminationem in febribus acutis vel inflammationibus impediunt, exinde recidivæ in acutis producuntur. Hinc & HIPPOCRATES *Epid. L. 4. §. 29.* quæ relinquuntur post judicationes, recidivas adferre solent, & quæ in ipsis morbis excernuntur, ut sputum præmaturum. Scrutinium vero recidivarum prolixius institutum fuit in nostris *Tentam. Semioticæ P. IV.*

Carum denique frequenter febrium accessioni-
bus supervenire Antiquiores Medici plurimi tradunt,
inprimis GALENUS *comment.* & PAUL. ÆGINETA
L. de re medica; Tam acutis febribus, quam Chro-
nicis, quotidianis, semitertianis, quartanis, vel se-
mel, gravissimo cum periculo, vel iterum iterum-
que per periodos contingere, docet MANGET.
Bibliothec. Pract. T. I. & Cel. COHAUSEN in Archaeo-
febrium fabro, soporosarum & apoplecticarum passio-
num mentionem facit.

Quod nunc causarum attinet serutinium, primo
statim annotandum est loco, quod diversa anni tem-
pora, varia atmospheræ constitutio, ventorum
major vel minor vehementia, incauta & repentina cor-
poris ex frigido ac humido in calidum, & viceversa,
mutatio, imo &, si non epidemica grassatio, tamen in-
terdum contagiosa infectio symbolum conferant, quæ
fusus diducta sunt in Dissert. nostra de peste habita.
Raras quoque & diversas insimul febrium continua-
rum causas BONETUS *in sepulcreto distinde recenset*
Cap. de febribus continuis. Quid quod præter hæc
omnia reliquæ res non naturales concurrere possunt,
& so-

& solent, imo & ulterius fortiora & frequentiora evacuantia, quibus cum inutilibus utiles eliminantur particulæ, repentinus porro & imprævisus ægri aspectus & insequens pavor : Diæta quoque illaudabilis, cibi nimii, dyschymi & dyspepti, excessus porro in vino &c. fomitem in penetralibus corporis diu interdum occultum, in motum ferre, ac impuros humores tenaces, nec non vitia solidarum partium producere possunt, retenta porro alvi excrementa, & bilem, liquores emeritos è toto corpore ad ventriculum refluos, & ibidem retardatos, HIPPOCRATES *Lib. de flat.* innuit febrium causas fieri. Confer. *Cel. de SAUVAGES Diss. qua de febrium causis hypotheseos examen exhibetur.* Dari jam generationem morborum ex morbis ex diversis speciminibus v. gr. ex inflammationibus Laryngis, & Pharyngis, febribus catarrhalibus, mesentericis, ac lochialibus apparet.

Non raro abscessus in femore, vel dorso, vel circa anum, interdum in febribus continuis & malignioribus, præcipue ubi affectus capitis & nervorum concurrunt, observare licet, quemadmodum abscessum insigniorem in viro quodam quinquagenario

genario ad finem malignioris febris in dorso, observavimus, qui sub nostra, & Chirurgi medicatione post aliquod tempus feliciter pristinae restitutus fuit sanitati. Multi Medici malignitatem in febribus sibi tanquam venenum concipiunt, cum omnes effectus alias à veneno provenientes adesse dicant; Alii hoc prædicatum febris non agnoscunt, sed principium in solo simplici calore acuto ponunt: Interdum quoddam adest, quod characterem malignitatis cum calore efficit. Febres jam à stimulo calido excitatae demum sine præcedenti frigore adoriuntur; Exinde varietas febrium oritur; Quodsi causa sit valida, excitans frigus, ut plurimum priusquam calor accedit, ægrum necat, subactis à gravitate morbi viribus vitæ, uti infra de ægra tertiana laborante dicemus.

Ad proximam quod nunc attinet causam, duplicem ea habet considerationem, primo quidem quatenus ex infectis in alios venit, & secundo, quatenus ex alia quadam causa aliunde afficit. Naturæ autem salino-sulphureæ quidam sibi miasmata in febribus concipiunt. Ex Langrischs experimentis staticis, cum sanguine ægrorum acutis con-

tinuis febribus decumbentium institutis, & cum sanguine sanorum comparatis, apparet, quod in ejusmodi febribus serum pauciori in copia adsit, & crassamentum tenacius & viscidius existat, quam in statu sanitatis, per experimenta chemica idem Modern Theory and Practice of Physik T. IV. Act. Edinburg. apprehendit, quod in acutis febribus salinæ & sulphuræ partes copiosiores quam in statu sanitatis adsint, & quod urina magis magisque salis & sulphureis partibus repleta sit, quo magis symptomata ob crisin per urinam imminuantur. Sunt qui ad statum coagulationis in Chronicis morbis, ad statum vero resolutionis dissolutionis plus minus in acutis respiciunt: Experientia autem edocet, in febribus malignis regulariter sanguinem è vena missum, floridiorem, fluidiorem apparere.

Ex Chirurgia infusoria alii demonstrare volunt, acida sanguinem figere, alcalia vero dissolvere, & attenuare, quamquam & hoc quoque annotandum sit, quod pro differentia gradus dissolutionis præcipue in prima commotione ab ipso calore lymphæ inspissationem pati queat: Etenim si sanguis vena missus ad moderatum ponatur calorem, serum ad spissam deducitur consistentiam, & in gelatinosam

tinofam coagulatur substantiam. Ex hoc jam intelligi potest ex quonam fundamento contrarium nonnunquam in malignis febribus fieri queat in sanguine, nimirum spiffitudo & coagulatio. Veteres fundamentum febris essentialis in sanguinea quæfiverunt massa, excludentes omnem jam factam cujusdam partis inflammationem, talis jam sanguis in penetralibus corporis ad viscus quoddam seu quandam partem aliam subsistens, statim febrem producet inflammatoriam, & hinc inflammatio sequetur febrem.

Inflammationis naturam sequentem in motum expressit *Illustr. Dn. de HALLER Opuscul. Patholog.* In puerpera, inquit, quam cruris erysipelas extinxisse videbatur, primum evidenter, deinde in numerosis aliis cadaveribus, naturam inflammationis mihi sum visus me perspexisse. Intestina flatu insigniter distenta, tota inflammata erant, non quod vascula sanguine unice distenderentur, sed quod cruor secundum totam longitudinem arbuscularum vasculosarum in cellulositatem effusus lineam obscure rubentem in vasis circumpositam efficeret. Paulum diversæ sunt aliæ extra vasa effusi humoris species, in quibus

in maculas late confluit. Tales in vivo homine, cum funesta febre miliari laboraret, natas vidi. Deinde in juvene, quem febris mali moris, soporosa, cum delirio & sensu incendii interni occiderat, inciso, hepar lien equidem sana, intestina vero & colon inprimis, flatu distenta fuerunt. In iis plurimæ maculæ gangrænosæ, ex purpura subnigræ, aliquæ etiam in mesenterio, ventriculo, vesica fellea apparuerunt. In ventriculo aperto signa plurima inflammationis vidi, ex eo genere, quod fit à sanguine in cellulosa telam secundam effuso. Calebat homo 24. hora à morte, media & rigida hieme. Similem effusionem in viri aorta, late extremæ membranæ impositam tanquam sigillationem vidi, continuo supra cor. Uti ab inflammationibus gravioribus externis erysipelaceis Phlegmonoidis febrem produci, & vires acquirere cernimus; Ita ex altera ejus parte tales in penetralibus & visceribus corporis suspicari, justum est. Diversus vero inflammationis internæ progressus gradum vel majorem vel minorem nequitia febris efficit.

Quod nunc ipsam concernit curationem, *Cel. MEAD. Monit. & præcept. Med. S. III. de febr. contin.* Nulli, ait, morbo magis convenit utile illud præceptum,

ceptum: Principiis obsta, quam febribus. Inter
 initia enim juvare plerumque facile, at cum malum
 invaluit, difficilior ægrotanti succurritur. Occasio
 enim est præceps, & frustra sæpe ea medicina est,
 occupato jam vi morbi corpore, fractisque viribus,
 quæ in principio à periculo expedire hominem po-
 tuisset. Neque tamen fato suo permittendus est, qui
 auxilium sero petit, quando quidem morbos, anti-
 quissimis temporibus ad iram divinam relatos ars
 nostra, quæ Dei ipsius donum est, etiam cum res jam
 desperatæ videantur, non raro depellat, circumspicere
 igitur oportet medicum, neque officio suo unquam
 deesse. Ad remedia jam quod attinet, universale
 quod omnes curet morbos, dari, nemo saniorum sta-
 tuet: Tuta vero & proficua in diversis morbis dari,
 experientia loquitur. Id vero mirandum, quod Me-
 dici remedia in certis quibusdam morbis proficua, in
 aliis quoque præscribant indiscriminatim, & pericula
 per mortes interdum faciant.

Nihil reluctante natura tentandum, neque ea ne-
 cessitari debet, potius vero leniter duci, quo ipsa fert;
 Autocratia naturæ ab HIPPOCRATE medicatrix voca-

tur, quod ipsum experientia non raro in ægris confirmat. *ETHMULLER Tom. II. De Februm cura Opus.* ait, hoc est vel solius naturæ, vel solius Artis, vel utriusque simul. Solius naturæ opus est hæc cura, dum coctione materiæ morbificæ, & hinc facta crisi, expedit; Unde in veterum medendi methodo Medici agebant spectatores naturæ, observando coctionis signa & tempora, & hinc expectando crisin, quibus rite se habentibus, morbus judicabatur, & salvabatur æger. Solius artis opus est, quando remediis specificis antifebrilibus fermentum febrile ita enervatur, & corrigitur; Id quod superest, sponte sua & absque morbo conatu, curante natura. Artis & naturæ opera simul curantur in methodo hætenus communiter recepta, qua naturæ, laudabiliter agenti & coquenti, auxiliatrices ferimus opes, impedimenta illius, sordes & fomites primarum viarum removendo.

Ratione Therapiæ jam Medici valde inter se dissentiant, non solum quoad fontem Pharmaceuticum, sed & Chirurgicum: confer. *Cel. FURSTENAU desiderata Practica.* Et *CELSUS Cap. de Acutis* Quædam, ait, remedia incrementibus morbis, plura inclinatis conveniunt: Eaque quæ crescentibus
apta

apta sunt, ubi acutus increfcens urget, in remiffioni-
bus potius experienda. In prima invafione hinc
inde quidam fuadent vomitoria, fed ita promifcue,
ut quo tempore morbi, an in initio, an in progreflu
exhibenda fint, determinatum non fit, imo à multis
initium ita negligitur, ac vix pro febrili commotione
habetur infultus, ut fero nimis advocatus Medicus,
diebus criticis appropinquantibus, non amplius audeat
eiusmodi propinare remedia, licet leniffima fint, cum
motus naturæ facillime turbari queant, & interdum mi-
nera in ventriculo non lateat, potius vero in nobiliori-
bus hæreat partibus, fic ut in vanum exhibeantur.

Interdum autem præfente etiam minera ven-
triculo ita conftitutus eft, ut vix ad vomitum,
nifi fortiori commoveri queat vomitorio, quod
ipfum refpectu ftatus morbi pariter tutum non eft,
alii autem levi vomitorio ita commoventur, ut in ec-
centricos motus natura conjiciatur, & turbatio mix-
turæ fanguinis producat. Cum igitur in febribus
acutis potiffimum malignis turbatio mixturæ fangui-
nis primario compesci debeat, & quotidie paroxysmus
adfit, ægri quoque fatis graviter à paroxysmi ple-
stantur

stantur impetu, & duplici sic deperditione spiritus debilitentur, vix concedi potest emeticum, nisi manifesta in primis viis minera, vel à diæta inordinata prægressa, vel à contagio suscepto miasma adsit, tum ceteris paribus lene exhiberi potest emeticum, ex rad. Ipecacuan, ʒj in adultis, in junioribus vero saltem ʒß vel gr. xv. cum aliquot granis nitri, si in principio morbi advocetur Medicus; ZWINGERUS quoque & GRUBELIUS *Eph. N. C. D. III.* hisce in casibus vomitoria cum fructu exhibuerunt. HIPPOCRATES quoque vomitoria diebus imparibus, uti è contra purgationes diebus paribus præcepit, excludunt autem tale virium dejectio, systematis nervosi & pectoris debilitas, vomitus cruentus, hæmoptoë, prolapsus uteri, herniæ & rel. Adeo constans est præceptum, raro prudentem Medicum præscribere emeticum, nisi urgentibus ex causis.

In febribus continuis simplicibus in fine paroxysmi quidam lene purgans tertio die repetendum, præscribunt, uti Cl. NIHEL utile purgans in ægro quodam observavit, & RIDLINUS in *Act. Erud. A. 1698.* tradit, tertio die acutæ febris, viribus jam prostra-

prostratis, perpetuis vigiliis, dolore cervicis per integram spinam dorsi se extendente, æstu interiora occupante, lene purgans feliciter fuisse propinatum.

CELSUS *L. 3. cap. 4.* Antiqui, ait, medicamentis quibusdam datis concoctionem moliebantur, eo quod cruditatem maxime horrebant, dein materiam ducendo per alvum, subtrahebant. Summum jam importat momentum scire, quo tempore in febribus acutis purgandum: **FREIND** *Comment. de Febr.* Tamen, ait, cum locus iste longe lateque pateat, hæc medendi ratio tam multas habet cautiones, ut neque ullæ de ea satis accuratæ ab auctoribus tradantur regulæ, neque nisi laboris & judicii plurimum accesserit, tradi possunt.

Vnica jam Hippocratis intentio purgantia in febribus acutis exhibendi, erat eliminatio materiæ peccantis, quæ mala produxit, in hoc naturam pro duce habuit, præscripsit autem purgantia non nisi eo in casu, quo hos motus salutare ægro esse credidit, hinc dixit, tum purgandum esse, quando humores in perfecta coctione, non vero in cruditate adhuc existant. Unicum tempus, quo purgatio utilis esse queat, est, teste **GLASS.**

Coment. VII. eo tempore, quo materia febrilis in motu est, urina scil. cocta, seu urina, in qua sedimentum est, signum præbet, quod febrilis materia in motu sit; Si vero in primis hæreat viis, per nauseam, vomitus, aut aliam quandam comotionem in primis visceribus sese manifestat, & per sympathiam in aliis partibus, verbi gratia, in capite. Materia ergo turgens molesta est materia circa primas hærens vias, quæ aut per os, aut per alvum plerumque excuti potest, atque haud raro ventriculum aut intestinum ad expellendum irritat. Quod si jam opus sit uti remediis, id est, potentioribus, v. gr. V. S. & purgatione, in principio morbi hæc facienda sunt juxta HIPPOCRATEM, nam si ad summum gradum vigoris pervenerit, satius est tranquille sese gerere: Si purgatio autem in principio neglecta sit, differri debet usus ad decrementum morbi.

In febre jam, quæ per resolutionem terminata fuit, nunquam HIPPOCRATES suavit purgans, quia recidivam metuebat, tali in casu etiam post crisin perfectam purgantia rejicit, quia materia febrilis ita evacuata fuit, ut recidiva fieri nequeat. Raro igitur
HIP-

HIPPOCRATES in fine febrium purgavit, cum recentiores & contra ad modum Sydenhami satis frequenter alvum moveant; *Cl. BARKER* diversitatem hanc differentiæ climatis attribuit, in *ESSAY sur la conformité de la Medicine des anciens & des modernes*. HIPPOCRATES quarto demum die purgationem instituit, ut tempus haberet judicandi de specie febris, sic *L. de vict. rat. in acut.* quarto die purgationem præscripsit in febre ardente. Interdum non statim purgantia adhibuit, quam *V. Sne* antea administrata, scil. in febre quadam inflammatoria purgationem ideo rejecit, quia materia febrilis tunc non in motu erat, sed fixa & cruda, & contra ordinavit eam illo in casu, quo febrilis materia in motu erat.

Dantur morbi interdum inflammatorii, in quibus Hippocrates approbat usum catharticorum sine prævia *V. Sne*, scil. in cacochymia seu corruptione humorum magis quam in repletionem, & prout mobilis erat materia febrilis, juxta hanc suam ordinabat curam. MARTIANUS quoque ait, non timendum esse in hisce casibus incommodum. In primo quoque aut secundo die febris malignæ LANCISIUS purgationem commendat; BAGLIVUS & BAILLON pariter

riter in mesentericis febribus; WINTRINGHAM in Historia morborum Epidemicorum in putridis febribus; Et RAMAZZINI in febribus peticularibus; FERNELIUS in principio omnium morborum acutorum. In omni purgatione jam universalis humorum & serositatis ad primas vias amandatio supponitur, cumque operatio purgantium in primis viis non subsistat, sed ut plurimum ad M. S. sese extendat, teste nonnunquam evacuationis copia, quæ ex primis viis minime expectari potest, hinc non nisi cum circumspectione in hisce febribus exhiberi debent, uti prolixius de hisce egimus in *Diss. de tutiss. Meth. cur. Morb. quam plur. & graviss. §. 6. 7. & 8.*

Quod diuretica concernit, Medici in eo potissimum conveniunt, quod diuretica sanguinem solvant, & diluant plus solito, separationem partium serosarum & crassiorum à sanguine faciliunt, atque vasa in primis renalia afficiant: Difficillimum vero est, in acutis æque ac chronicis morbis mineras morborum sic expellere, plerumque enim, vi observationum, non ad votum morbifica eliminatur materia, & sub hac expulsionem sanguis in eccentricum conjicitur motum, diluens

diluens interim, temperans, fluxilis materia inepte expellitur, reliqua vero magis inspissatur & remedium non raro majora producit mala. vid. *cit. Diff.* Præter hæc omnia jam in principio harum febrium turbæ illæ in massa sanguinea sese exferentes, sedari debent per præparantia, scil. conveniunt ea, quæ coctionem materiæ morbificæ adjuvant, quo post separationem laudabiles obtineri queant crises. Non sine ratione circumspecti Medici roborantia commendant, acidulata, temperantia, absorbentia, potissimum nitrosa, & pulveres antispasmodicos.

Nitrosa jam incidere, attenuare, obstructions reserare, particulas sulphureas sanguinis ligare, & figere, atque sic in omnibus morbis calidis, ubi humidi defectus, sitis cum vigiliis, alvus porro adstricta, egregie calorem temperare, si scil. ventriculus ea ferat, tradunt: FRID. HOFFMANNUS pariter *Dissert. de recto corticis in febribus usu* Nitrum, ait, ingentem interiorum ardorem, ipsamque sitim exstinguit, & gustu non solum, sed & virtute evidenter refrigerat, quare in omni calore febrili deprimendo nihil potentius est, nitro, præterea flatu discutit, & doloribus

ac spasmis sedandis non mediocrem fert opem, ubi vero natura debilis est, ibi magna prudentia adhiberi debet. Id jam annotandum est, quod diversa existit omnium subjectorum ratio, quodque doses multum variari debeant.

Nitrosa interim apte exhibita, egregie humorum motus compescere, & calentes partes debite temperare & ad diuresin disponere solent, uti frequenti experientia edocti, hoc confirmare possumus, neque debilis ventriculus excludere potest nitrosa, modo pauca in dosi exhibeantur, id quod & de iis, qui infirmitate pectoris laborant, dicendum, nisi individualis dispositio in certis quibusdam subjectis plane hujus excludat usum. Apte interim de GORTER febris, ait, continuæ causa, quæ non fuit ex intermittente orta, nullo mihi cognito medicamento extingui potest. In febre Ephemera blando non nunquam ac miti agitur diaphoretico, præsertim ubi aëris externi frigus vel humida constitutio in causa sunt, uti laudabilem diaphoretici mitioris effectum in fœmina 60. annorum ex tali humida constitutione Ephemera correpta, observavimus, postulant autem frequenter ægri,

ægri, ut fitis tollatur & calor, adeoque refrigerantia, acidulata tunc exhibentur, aliquando præter dicta etiam absorbentia. Ubi à crapula, à nimio ciborum onere, Ephemera oritur, vomitus, leni medicamento provocatus, prodest. Eo autem in casu quo Medicus deprehendit, aliquid in corpore adhuc latere, quod erumpere & morbum producere posset, lene purgans vel diaphoreticum pro signorum & indicantium conditione exhibere poterit. Ephemeram in Juvene 20. annorum à nimio motu æstivo tempore instituto, sudore largo improvide repulso, excitam fuisse, observavimus, hæc per diaphoretica lenia ac per temperantia debellata fuit.

In malignis febribus diaphoretica non promiscue conducunt, & prout varia dantur, vario modo agentia, ex iis pro morbificæ causæ, quam symptomata produnt, varia conditione, & indole, feligenda. Quod & de Alexipharmacis sive bezoardicis, ut vocare solent, dicendum. Aliquando enim pro temporis quoque diversitate in uno subiecto conducunt calida, spirituosæ, attenuantia, resolventia, aliquando absor-

absorbentia, invertentia, aliquando refrigerantia, diluentia, coercentia, acida, aliquando antispasmodica, aliquando papaveracea, opiata, aliquando varie miscenda sunt; Acta Vratislaviensia A. 1717. mentionem injiciunt febris malignæ, quæ juniores potissimum invasit, quæque cum horrore, cephalalgia, siti, deliriis, & 5. die Lipothymiis, convulsionibus, stipata fuit, in qua primis statim diebus vomitoria, laxantia cum ʒrio dulci, in aliis vero temperantia, alexipharmaca, & bezoardica Nitrosa nullum plane effectum, tandem sub finem quarti, & initium quinti diei pulveres ex lumbr. terr. cran. human. Lap. Hyacinth. Cinab. Nat. & Nitro, quavis hora exhibiti, sudorem cum euphoria ad 7. diem durantem, sicque remissionem, & febris tandem plenariam cessationem, produxerunt.

Plurimi Medici in acutis continuis absente etiam omni malignitate alexipharmaca & bezoardica ceu primaria suadent remedia: Licet dentur alii, qui cum formidine oppositi ea propinare soleant, imo nequitiam harum febrium ab usu bezoardicorum demum produci, statuunt, cum alii iterum ex alio agentes fundamento, effi-

efficaciam & probatam vel detectam vim adhuc ob defectum genuinorum experimentorum in dubium vocent, & absorbentem solum virtutem lapidi bezoar adscribant; Cum autem ægri & individuales mire varient circumstantiæ, hinc nec in totum rejici, nec nimia cum fiducia & dosi, ac nimis sero talia propinari debent; Potius igitur media incedendum via, & sedatioribus, fixioribus, temperatioribus, præ exæstantibus, utendum; confer. *Cel. ALBERTI Dissert. de Diaphoreseos usu & abusu.* Lapidem bezoar interdum cum pauxillo camphoræ mixtum pro ægri & morbi conditione, justa dosi, & debito tempore exhibitum, non contemnendos præstitisse effectus, varii affirmant Medici.

Camphoram in febribus inflammatoriis humores attenuare, & causas tensionis & inflammationis propellere, *Act. Edinb. T. II.* tradunt. Camphoram ad 3. vel. 4. grana per diem, cum aliis convenientibus remixtam, vel ad noctem in emulsione in deliriis, & ad arcendam inflammationem interdum per aliquot dies utiliter exhibitam fuisse, observavimus. Alii majorem quoque dosin camphoræ cum fructu exhibuerunt.

Camphoram quoque cum aceto calide commixtam in febribus putridis malignis utilem fuisse, Huxham annotavit. Debito pariter tempore, scilicet quoad maximam partem post sextum, aliquoties intra tertium vel quartum, imo & intra 5. & 6. diem, in adultis vel globuli Mecklenburgensis, vel pulveris anglici, scrupulum mane pro dosi, & ad noctem pulverem confortantem a $\mathfrak{zj}$ ad $\mathfrak{z\beta}$. & si non suffecerunt, altero die eandem dosin, & pro re nata tertio die $\mathfrak{z\beta}$. in junioribus vero parciorem horum remediorum dosin, sine aliorum remediorum additione, præscripsimus, & laudabiles interdum obtinuimus effectus: Interim & naturæ vim & reliqua remedia huc symbolum contulisse, credimus: Erroneo etenim ex fundamento bezoardicos illos pulveres notissimos ad emendandam malignitatem præscribi, quippe in his non omnia æque congrua vel efficacia esse, statuimus.

HIPPOCRATES medium quoad sudorifera observavit remedia, sudorifera nec ordinabat in principio morbi acuti, nec intentione ejiciendi ex sanguine venenum imaginarium, uti quidam fecerunt, sed ea intentione, ut adjuvet naturam, eo tempore, quo

quo senſerat criſin per cutim, poſt coctionem materiae febrilis, ſequens in hoc, uti in omni alia re, viam, quam natura ipſi indicabat. Omni modo quidem Medicus procurare tenetur ſudorem, attamen ſudor aliquando in malignis ſymptomaticus, ut vocant, ſpiritus diſſipans, reſolvens nimius, vires dejiciens maxime adest, qui coercendus magis, quam promovendus. Non raro multum juvat, cum Alexipharmaca & diaphoretica non inſigni doſi pro una vice ad ſudoris eliminationem exhibentur, ſed ſenſim ſenſimque per unam duas treſve horas, vel in mixtura, vel in pulvere &c. ut æqualis & continuus udor ſeu mador, ad minimum tranſpirationis libera ſit.

Cum in ſudore æger eſt, non licet abſtergere faciem niſi interdum lintheaminibus calefactis. Eodem tempore licebit ægrum reficere mixturis aciduſculis, vino rubi idæi, granatorum, Cydoniorum, orbiculis mali Citrei, Ceraſis acidis, berberibus, ribibus conditis. Tempus ſudationis non horarum numero, ſed euphoria, tolerantia, virium ratione & conditione, oppreſſione,

resolutione determinandum, ut in æquali calore, moderato tamen, detineatur corpus; Lectum pariter non quotidie sternere, vel ægrum ab uno calido lecto in alterum calidum portare conducet. Multa interim pro bezoardicis venditantur, quæ nullo modo hac gaudent efficacia, multa iterum existunt, quæ pro talibus minime habentur: Tutissima quidem, sed magis universalia sunt sudorifera fixiora. Majorem adhuc in præscriptione requirunt circumspeditionem spiritus illi & tincturæ bezoardicæ, quæ in officinis prostant, licet non pauci ejusmodi in morbis mixturam simplicem larga dosi frequenter præscribere soleant, quid autem de hac statuendum sit, *Cel. B. Dn. RUD. JAC. CAMERARIUS in Dissert. de mixtura simplice* prolixius indicavit. Quid porro tinctura bezoardica *Cl. CLUTTONI* Angli, cujus efficaciam in febribus acutis maxime deprædicat, præstare valeat, experientia suo tempore ulterius comprobare poterit.

Formula remedii, quam *CLUTTON* libro sub titulo: *Methode courte, & assurée pour guérir les fièvres continües*: inseruit, hæc est: $\mathfrak{R}$. Ol. Sulphur. per Camp. legitime præpar. ol. Vitæ rect. Salis ana. p. æ.
Spir.

Spir. Vini rectificatiss. triplum horum omnium, digere per mensem : ad siccitatem destilla. Hujus spiritus libris duabus add. Rad. angel. serpent. Virgin. Sem. cardam. ana. drachmas sex. F. Tinctura. Administrandi modus. Hujus Tincturæ tantum aquæ puræ instilletur, quantum ad gratam aciditatem conciliandam requiritur, Julepusque resultans saccharo ad gustum ægri edulcoretur, illique sitienti, quantum desiderat, ad bibendum exhibeatur. Plerumque sex libræ spatio viginti quatuor horarum sufficiunt, post earum assumptionem in sudorem æger incidit, & urina coctionis signa dat, symptomataque vel plane cessant vel saltem remittunt. Quando febris viginti quatuor horarum spatio nondum penitus est sublata, illa remedio per æquale tempus, sed in minori quantitate continuato, cum omnibus symptomatibus certo aufertur.

Liquor cornu cervi succinatus in certis quibusdam morbis satis laudabilis, caute tamen exhiberi debet, quoniam & teneriora subiecta, & commotionibus sanguinis obnoxia in utroque sexu non æqualiter eundem ferre possunt: Spiritum quoque cornu cervi sanguinem dissolvere,

& hæmorrhagias producere, *Cl.* HUXHAM monet. *Cel.* STAHLIUS pariter usum hujus in febribus dissuadet *Praxi Med. Sect. I. Mem. VII. de Febribus.* Efficacem vero usum Acidorum $\sim$. $\ddagger$ is & $\oplus$ li, nec non acidi citri & berberum commendat. Liquor autem mineralis anodinus ad mentem FRID. HOFFMANNI rite præparatus, justa dosi exhibitus, magis laudabilem exserere solet effectum.

Denique pulveres illi analeptici ex lapidibus pretiosis compositi non tantam exserere queunt præstantiam, ac vulgo sibi multi persuadent: Si usum vel facultatem eorum examinabis, deprehendes, quod tantum opinio lapides istos pretiosos praxi nostræ intulerit, ut principibus & magnatibus persuaderetur, in illis singulare confortans latitare; Quod tamen citius in vilissimo filice vel alio simplicium reperietur, quam in istis. Ego dico, quod sentio: Qui contrarium sustinet, illi probatio incumbit. Nam sine ratione vel experientia erubescat practicus loqui. Jam ratio, cur hi lapides pretiosi sint, vel debeant esse confortantes, deest; Experientia vacillat. *Cl.* DALE in *Pharmacologia.* Eandem fere sententiam fovet KOZAMERO in *Lib. de*

de variolis. Lapidēs pretiosi, aurum, Margaritæ orientales &c. quibus quid damnosius ? Implentur corpora rebus à natura non domandis, quæ vi sua mechanica agant, & irritando, vomitus, convulsionesque producant. De HAEN, conf. FELIX PLATERUS *Cent. Q. de inanitate gemmarum, lapidum pretiosorum & auri in curandis morbis.*

In agrypnia & in omni malignitate opiata proscribenda esse tradunt, de fortioribus idem quoque statuimus, interim blanda opiata cum alexipharmacis refracta in dosi in febribus malignis propinata, ubi in primis debilitas spirituum ab oppressione producta est, utilia esse solent; Remedia somnum modice conciliantia in acutarum incremento præscribi possunt, ubi in primis cephalalgia, æstus nimius, & vigilia excedunt, hæc enim tanquam urgentia symptomata prius tollenda sunt, & si hæc sublata sint, facilius postmodum somnus insequitur: Quippe ex impedita sanguinis circulatione per opiata non ineleganter effectus narcoticorum deduxit FRID. HOFMANNUS in *Diff. Phys. Med.* Maximum jam momentum

in tempore, modo, & dosi, opium exhibendi, situm est, imo in ægri & morbi individualibus circumstantiis. In variis autoribus mentio fit, de miro effectu opii in mali moris febribus instante crisi, quippe spasmus vehementem exinde mitigari, & naturam ab extraordinaria confusione liberari, statuunt.

Non omni autem tempore fluidi nervei vehementior influxus per opiata fortiora cohibendus est, interdum enim tales fluidi hujus turbæ, & extraordinarii existunt motus, ut non semel observaverimus, vigilia potius producta & dolores auctos fuisse, imo nonnulla subjecta per opiata vix ad somnum disponi potuisse, optima igitur hisce in casibus sunt, demulcentia & sedantia. Pulveres Antispasmodici, succinum, viscus quer. castor. Lumbr. terr. nec non nitrum in se laudabilia sunt remedia, sed & secundum antedicta doses pro morbi & ægri individuali constitutione attemperari debent, potissimum igitur absorbentia acidulata, & roborantia hisce in morbis non sine effectu præscribi solent. *Cl. HARRIS Lib. de Morbis infantum acutis* notat, quod Mercurium Sexies

Sexies sublimatum contra febres comatosas puero-
rum cum fructu usurpaverit. Uti alias entia præter
necessitatem non sunt multiplicanda, ita & idem de
remediis quoque circa hosce morbos statuimus, qui-
vis enim selectum probatorum quorundam remedio-
rum sibi comparare, & debita cum circumspectione
in morbis applicare poterit. conf. *Cel. BRENDII*
Dissert. de vanitate cum plurimum Medicamentorum. Cel.
STAHLIUS in Observ. Med. Pract. Febris acutæ, quæ
somno die critico & septimo judicata fuit, mentio-
nem injicit. Rara pariter est illa curatio ægri notabili
insultu febrili, & insequente delirio furioso correpti,
qui quidem initio morbi assumsit remedium, in pro-
gressu autem plane nullum, tandem à musica somno
exinde conciliato, crisin perfectam obtinuit, & feli-
citer evasit. *Memoires de l'Academie Royale des*
sciences de Paris l'An. 1708.

Nonnulli cortices Peruvianum & Chaque-
rillæ hisce in febribus applicare suadent, alii vero
hos plane damnant. Monet jam *III. HELVE-*
TIUS Tom. II. Traité des maladies les plus frequen-
tes; Malignitatem interdum in continuis malignis
diversis resistere remediis, malignitate interim

ultra decimum tertium aut quartum diem sese extendente, & paroxysmo certis recurrente horis, decoctum ex cortice peruviano pro potu ordinario, una cum pulvere viperarum, sale absinthii & Radice contrajervæ, cum fructu præscribi. Corticem peruvianum refracta in dosi, si periodicæ sint, & graviores, & longiores febres interponere potest Medicus, & nos quoque in continuis febribus ex causa intermittentium acutis moderatam dosin corticis peruviani & chaquerillæ, cum aliis convenientibus, non semel cum fructu propinavimus, transpirationem nimirum augendo subactam eduxit materiam.

Pari modo *Cel. WERLHOFF in observ. ad febr.* In acutorum, ait, morborum reliquiis extirpandis & restituendæ perspirationi insensibili, utiliter cortex adhibetur, & egregium naturæ robur addit, & lentæ tabificæque ægritudinis metum & periculi reversiones præcidere solet; Interim corticem Peruvianum in febribus cum inflammatione conjunctis semper noxium, in aliis calidioribus obscure remittentibus funestum fuisse notatum, *Historia morborum Anno 1699. Vratislaviæ grassantium, refert.* Denique
in

in declinatione morbi sudor vel transpiratio aliquandiu moderate conservanda, & tonica stomachica exhibenda sunt v. gr. Elix. Bals. tem. H. vel Eff. alexiph. stat. temp. v. Eff. ambræ liquid. ad xv. vel ultra gtt. laxans vero in fine, nisi alia contra indicantia adsint, non dissuademus. Præter hæc omnia etiam externa v. gr. balneum brachiorum, hypochondriorum, pedumque gradum caloris naturalis humani corporis non excedens, in febribus inflammatoriis laudabile esse remedium *Cl. HUXHAM* asserit. *HIPPOCRATES* pariter *de acut. morb. vict. rat. Sect. IV. cap. 5.* Sub limitatione in acutis morbis balneum suadet; *FRID. HOFFMANNUS* quoque *Syst. Med. Rat. T. III.* in acutis balnea temperata bona esse affirmat. Hæc vero experimenta aliis potius relinquimus.

Ad Chirurgicum quod attinet Fontem, primo quidem loco sese offert V.S. Hic sane valde inter se dissentiunt Medici, dum alii cane pejus & angue fugiendam esse tradunt, alii vero inter necessaria remedia eandem summopere suadent. Præstantissimum, ait, *Cl. MEAD* *Monit. & Præcept. Medic. P. XIII.* in febribus omnibus incipientibus remedium est sanguinis detra-

Etio, si culpa quavis illa prætermiſſa fuerit per aliquot dies, num adhuc ea fieri debeat, diſpiciendum erit. Si intolerabilis igitur in quacunque parte corporis dolor urget, ſi ſpiritus ægre trahitur, vel ſi delirium acceſſit, ſanguis pro ratione virium mittendus erit aut ſcalpello, ſi illæ ſatis conſtent, aut per cucurbitulas, ſi fuerint imbecilliores; Aut denique per hirudines, ſi inſirmiſſimæ videantur. Atque hæc, ſi conſiſtente jam morbo fieri poſſunt, multo magis in principio locum habent; Et hirudines quidem, ut illud in tranſcurſu moneam, premente delirio, ſæpe inſigniter juvant.

JO. BAPT. à SCARAMUCCI in *Theor. Familiar.* in febribus & inflammationibus V. S. ad orgaſmum maſſæ humorum compeſcendum recte inſtitui ab omnibus & cum ſucceſſu, in comperto habet, non quod ſanguis refrigeretur, aut putridus humor ex corpore extrahatur, ut alii ſentiunt, ſed quod, diminutione facta, proportionatum vaſis ſpatium ſanguini tranſeunti concedatur; Non aliter vero, quam extrahendo, diminuen-
doque ſanguinem obſtructiones pelli poſſe, ex mechanica corporis noſtri ſtructura demonſtrari poſſe credit. Generoſum interim remedium V. S. dici poteſt:
Etenim

Etenim non in omni orgasmo & turgescencia ea statim administranda, cum non raro minus secura & minus necessaria sit, & temperantibus internis isti compefci queant motus. A nimia V. S. in calidioribus regionibus ad absolutam necessitatem & comoda tuto concludere non licet, copiose jam missus sanguis vitalem subtrahere solet vigorem, exinde transitus in statum cacochymicum fieri potest, imo & ab intempestiva V. S. in febribus recidivæ produci possunt, licet larga non fuerit; LOBB *in Instit. febr. cur.* parum V. S. tribuit, inprimis, si magna sanguinis copia emittatur, ab 3vi ad 3viij eam solum extendit.

In febribus jam synochis ita agendum, ut partes vitales à nimium congesto sanguine liberentur, sicque vel levior in iis inflammatio impediatur; Adeoque sanguis tempestive justa in quantitate mittendus, quippe HIPPOCR. *L. 4. de vict. rat. in acutis* venam, ait, in acutis morbis secabis, si morbus vehemens appareat. & qui ægrotant, ætate vigeant, virium robur ipsis adfuerit; PITCARNIUS pariter *Elem. Med. Phys. Mathemat.* & TRALLIANUS *Lib. 12.* monent, in continentibus febribus solertem adhi-

bendam esse diligentiam in administranda V. S. etenim maximum incommodum est, cum in omnibus morbis, tum in his dilatio: Nam febres vehementiores redduntur, & vires imbecilliores, ut non amplius magna præsidia ad curationem admitti possint. Hi vero indigent maxime sanguinis missione, qui urinas habent rubras & turbatas, oculos rubros, totum corpus grave, & calidioribus magna ex parte cibis, potibus vino liberaliore & vetusto, carnibusque pinguibus usi.

CÆLIUS AURELIANUS tertio acutorum die (finito scilicet abstinentiæ tempore) V. S. adhibet, vel urgente infra Diatriton, raro post eam; V. S. nem in principio quoque repetitam instituendam esse, etiam si vel minima suspicio appareat morbi acuti & inflammatorii, BAGLIVI in *Prax. Med.* monet GUID. HARVEY in *vanitatibus Medicinæ*, per V. S. semel vel bis institutam spiritus libertati quidem restituti, & massam sanguineam spatium capacius acquirere concedit, nihilominus, si frequentius repetatur eadem, spiritus dissipari, & feбри minus consuli putat; TAUVRVY *Nouvelle pratique des maladies aiguës*; V. S. frequentem in malignis pariter rejicit.

Cel-

Celsus quoque cum sit, ait, minime crudo sanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum est. At si morbi ratio patiatur, tum demum, nulla cruditatis ciborum suspitione remanente id fiet: Ideoque ei rei videtur aptissimus adversæ valetudinis dies secundus aut tertius, sed ut aliquando etiam primo die sanguinem mittere necesse est, sic post quartum diem utile nunquam est, quum jam spatio ipso materia vel exhausta est, vel corpus corrumpit, ut detractio imbecillum facere possit; JOH. FREINDIUS vero in ægro acuta febre laborante I. 5. & 10. die, V. S. administravit cum fructu. *Comment. 11. in L. 1. § 3. Epid.* HIPPOCRAT. JODOCUS LOMIUS semper matutinum tempus eligit ad V. S.

In nulla febre & veterum & recentiorum omnium consensu, tam necessaria est sanguinis missio quam synocha, & quidem sufficiens atque matura. Sed non imitandi veteres, præsertim GALENUS, & qui presse hunc sectatur, ZACUTUS LUSITANUS, qui sanguinem ad animi usque deliquium mittere suadent. Messuram potius sanguinis extrahendi Medicus prudens ex ratione virium, ætatis, sexus, & temperamenti, nec non
ex pul-

ex pulsuum magnitudine, venarumque amplitudine dijudicare debet, ac ubi corpus firmum, succisque plenum præstat, iterare altero die V. Snem, quam simul & semel nimium evocare, quo successive demta copia, perspiratio fervetur, & difflatio fordium liberior reddatur. Neque pueri & adolescentes pleni sanguine hoc remedii genus detrectare debent. Qui autem penitus averfantur, his hirudines in collo aliquando cum fructu admoveere jussi; *Cl. FRID. HOFFMANN. Med. Syst. T. IV. Sect. II. De Febre Synocha.*

Febris jam Ephemera V. S. præcise non indicat, si vero per plures dies protrahatur, cum plethora conjuncta sit, V. S. indicat, si vires validæ, & ætas permittant, & nihil aliud fortiter resistat, pro conditione autem morbi & virium ægri demum quantitas sanguinis determinari potest. Quantitas sanguinis evacuata, teste *Cl. HUXHAM*, debet esse proportionata viribus ægri, conditioni pulsus, vehementiæ febris, calori & vehementiæ symptomatum, id est dolori, conditioni pectoris, respirationi, &c. Et corporis quoque habitus considerari debet. Nam
certum

certum est, quod, si omnia reliqua paria sint, homo robustus plethoricus plus sanguinis perdere queat quam alius, hoc non gaudens habitu, interim defectus semper præstat excessu, quoniam V. S. semper pro necessitate reiterari potest, eo potissimum in casu, quo dolor, calor, & difficilis respiratio non imminuuntur post primam V. S. Cælius jam Aurelianus nusquam gemminatæ V. S. in acutis mentionem injicit; Sed cucurbitulis & sanguisugis, post sectam venam, in iis crebro utitur. Oppressio pulsus frequenter per plethoram producta est, idque ex eo manifestum fit, quoniam experientia teste, pulsus arteriarum post V. S. hisce in casibus augentur.

Non solum igitur ea ipsa volumen & celeritatem sanguinis imminuit, sed ulterius eundem ita disponit, ut liquores diluentes, temperantes & tenues facilius recipiat, in morbis vero contagiosis cum cautela instituendam esse non sine ratione censemus, si jam urgentia hisce febribus superveniant symptomata, tum V. S. adhuc iterari potest, hac cum cautela, quod quantitas pro ægri, pro morbi & virium conditione

ditione attemperari debeat, hæcque symptomata urgentia Medicum docebunt, an in collo, an in brachio, an vero in pede secanda sit vena. Accidentia periculosa in febribus malignis rebellibus in primis in progressu v. gr. deliria, convulsiones, hæmorrhagiæ, mala capitis, insomnia, oppressiones pectoris, & deliquia non raro observantur; JOH. WHITE in *Nov. & exact. obs. circa febres*, febribus continuis putridis exquisitis, absque exacerbatione tamen mortuos esse homines in summo vigore, in ætate florente constitutos, quod, qui illorum curam egerunt, nimis timidi fuerint in mittendo sanguine juxta communem methodum medendi ultra libram unam raro concedentes V. S. Servatos vero fuisse, qui naturæ beneficio per nares vel hæmorrhoides 3. 4. vel 5. sanguinis libras perdiderunt. Confirmatus fuit in sua opinione in febribus putridis exquisitis, magis periculosis, iisque remittentibus.

Et V. S. in febribus malignis ratione symptomatum quorundam locum habere moderato usu RAYNALDUS *Tract. de mal. febrib.* & ZWINGERUS *Eph. N. G. D. II.* statuunt. In febribus tamen malignis
& con-

& contagiosis curandis A. 1701. Vratislaviæ grassan-
 tibus Medici V. S. omiserunt : Hi vero Medici in hi-
 storia hac supposuerunt materiam, quæ sub halitus
 forma in quantitate exili in corpus irrepsit, sic ut per
 V. S. ex corpore eliminari nequeat. Act. Vratisl. An.
 1701; LANGRISCH statuit nullo alio remedio effica-
 cius revelli abundantem in cerebro ejusdemque mem-
 branis sanguinem, quam Venæ potissimum jugularis
 sectione, & in deliriis magno semper auxilio fuisse,
 cujus antiquitatem & securitatem demonstrare & ar-
 gumentis evincere annisus est FREINDIUS.

In putridis synochis febribus, nec non in arden-
 tibus cholericis, ubi vomitus, diarrhoëæ, vel ubi
 corpus biliosum, non sine formidine oppositi V. S.
 instituitur, uti & idem in illis febribus putridis, quæ
 à cacochymia humorum ortum ducunt, cæteris pa-
 ribus dici debet : Hinc LAUR. RIVERIUS in observ.
 I. multum, ait, aberrant Medici, qui in omni febre
 continua indiscriminatim à V. S. incipiunt, dum pu-
 tridis humoribus in prima regione stagnantibus ori-
 untur, qui purgatione facile educuntur. Annotan-

dum jam, sanguinem non temere mittendum esse, nisi indolem Epidemii prægressis aliis perspexerit speciminibus, facile enim tunc V. S. funestum edere potest effectum. Locus quoque in quo V. S. instituenda in fæminis gravidis Medici judicio relinquendus est; In febribus malignis sanguinem vena missum interdum sanitatem, interdum funestum producere effectum, tradunt, & hoc ipso tempore V. S. nem utilem esse, illo noxiam; In ejusmodi febribus V. S. primis tribus diebus in plethorico, & ubi consueta V. S. neglecta fuit, in repentinis ad pectus congestionibus, in ætate non nimis tenera, & quando malignitas non adeo prævalet, instituenda est, imo si necessariæ se- & excretiones impediantur, repetita V. S. admitti potest, in paroxysmo vero institutam V. S. coecitatem produxisse, hinc inde annotarunt practici, uti inprimis ex observationibus Medici cujusdam Xenodochii Parisiensis quinze vinct dicti, constat.

Quamquam CELSUS *L. II. C. X.* non absolute damnaverit V. S. nem in ipso etiam febris paroxysmo; expectanda vero intermissio, si non decedit, cum crescere desit, si neque remissio speratur, tunc quoque

que, quamvis peior, sola tamen occasio non omit-
tenda est. HARRIS in *Diff. Medic. Chir.* illam damna-
vit V. S. quæ in continuis febribus acutis nimis sero,
& in statu, aut progressu, cum vires dejiciuntur, in-
stituitur. GALENUS vero *de curand. rat.* per V. S.
quocunque die mittendi sanguinis scopos in ægro-
tante inveneris, in eo illud auxilium adhibeto, etiam-
si vel vigesimus ab initio is exstiterit. Scopos scilicet
posuit morbum ingentem & robur virium. Pulcro
quoque cum successu Ill. Dn. van SWIETEN V. S.
aliquando serius instituit. Aptè jam nostro judicio de
his omnibus Cl. KLOCKOF. *Opuscul. Med.* Est, ait,
ubi ægritudo seram V. S. urgeat, impedimenta pro-
hibeant, æqua fere ratione. Difficiles hi & tædio
plenissimi casus committi debent arbitrio Medici unius
cujusque generalibus præceptis instructi; Cujus est
serarum V. S. vera pericula ita librare, ut justam si-
mul rationem ineat morbi & symptomatum, ad quæ
multa alia Medicina multoties ludibrio est.

In febre synocha quando sanguis cum impetu
ad caput fertur & arteriæ intus fortiter pulsant, facies

simul tumida est cum oculis, & rubicunda, ac nares aliquot tantum guttas stillant, provocandus est sanguis, vel veteri Ægyptiorum more scarrificatione narium, vel valida intrusione culmi straminei, quo delirium arceatur. Sed qui tali in casu venas sublinguales incidere solent, minus securum ob incompscibilem non raro hæmorrhagiam interponunt juxta FRID. HOFFMANNUM.

Vesicatoria tandem ob effectus, quos præstant, laudabiles tuto admitti possunt, interim novimus subjecta teneriora, quæ ob sensibilitatem nimiam ita à vesicatoriis afficiuntur, ut abstinendo tali in casu ab illis, Medicus optimum eligat consilium. Neque in omnibus febribus acutis vesicatoria suavisimus, nisi urgentibus ex causis, interdum quoque in febribus cum spasmis, hi magis exacerbantur per vesicatoria, monet quoque HUXHAM *ESSAY de fevres*, Vesicatoria sal acre sanguini communicare, & fibras irritare, ac imprimis in febribus inflammatoriis & ardentibus in principio non conducere, teste quoque BAGLIVO *Prax. Medic. cap. de usu & abusu vesificantium*: in usu vesicantium maxima cautio adhibenda, ne indiscriminatim præscribantur quolibet
anni

anni tempore, cuilibet ætati, temperamento, habitui corporis, & quibuslibet morbis, sed duntaxat dum necessitas urget. Etenim vesicantium abusu rigiditatem cruris contractam fuisse *Acta Acad. N.C. A. VII.* tradunt.

Vesicatoria in malignis febribus carpis manuum imposita, optimum exserere effectum, tradunt, interim locus talis magis tendinibus, quam carne instructus est; Hinc & dolores intensiores & spasticas contractiones frequenter excitatas fuisse, experientia confirmavit. Carnosis igitur partibus omni tempore imponenda esse dolores & spasmi suadent, quippe scopus est compescere potius dolores, quam excitare, & debitum spirituum animalium influxum & æquabilem restituere, minime vero eccentricum reddere. Vesicatoria vero in vertice applicata delirium tollere *Act. Edinburg. T. II.* tradunt. In principio & statu febrium, pro comate in deliriis avertendis quando pulsus debilis & caput multo sanguinis sero repletum pariter magni usus esse *EDUARD. STORTHER in exit. febr. tradit.*

Ex fonte diætetico petita præsidia quod attinet, dum sitis non raro urget, potus tenuis, sanguinem temperans, ventriculo conveniens, nec eum lædens optimus est, potus quoque sufficiens fluxilitatem sanguinis conservans, æstum temperans, se- & excretiones promovens, apprime conducit; Nonnunquam spiritum vitrioli dulcem aquæ fontanæ modica in copia instillavimus, interdum aquas Selteranas, vel acidulas Theinacenses, vel alias aquas minerales pro conditione ægri & morbi, interdum infusum ex HBis acetosellæ, Acetosæ, portulacæ, parietariæ, chærefolii, Hederæ terrestris, fl. samb. interdum decoctum ex fl. paralyf. pap. rh. Rad. Altheæ, bardanæ, graminis, Scorzonæræ, suasimus, alii tale quoque ex cerasis vel recentibus vel ficcis, vel ex acetos. Til. flor. cass. Lign. vel cinam. parant.

Alii species pro decocto ordinario aut potum consuetum alias ordinarium aut cerevisiam tenuem in adfuetis commendant, licet eam multi dissuadeant Medici. Denique frigidum potum, ubi diaphoresi opus est, omnino vitandum esse, censemus. Quamquam HIPPOCRATES in ejusmodi febribus vinum exhibere

bere suadeat, nihilominus, ubi calor urget, & metus inflammationis, suspectus ejus usus est, etiamsi pauca exhibeatur in dosi, magis adhuc admitti posset vini usus moderatus in declinatione morbi. Singulare interim est, quod in febre quadam Epidemica maligna, in qua vermes teretes affatim excernebantur, vinum maxime profuerit, ceu in quod vermes pariter vivi inditi, statim perierint, cum in oleo, aqua saccharata, spiritu vini, aceto, succo limoniorum per plures horas ac dies vixerint BAGLIVI *Oper. Med. Pract.* Eo quoque in casu, ubi sanguis nimis fluxilis & vappidus vinum adhuc concedi posset; Interim distinguenda sunt subjecta, clima, morbi indoles, & reliquæ circumstantiæ individuales.

Victum quod attinet regulariter in continuis febribus parum appetunt ægri, hinc nec ad cibos cogendi sunt, tenuis igitur victus in continuis optimus est, & quo magis acuta est febris, eo tenuior & strictior convenit diæta. HIPPOCR. *L. IV. de acut. morb. vict. rat.* oportet, ait, initio morbi sorbitionibus ægros nutrire & ptisanæ cremore inque morbi vigore tenuissima uti diæta. Possunt vero inter alia spina-

tanquam alimenta propinari non pingua, non saluta: Imo Rad. scorzoner. & HB. chærefol. quæ non multum nutriunt. Accinit huic CELSUS *Lib. de acutis continuis febribus*: in acutis, ait, morbis serius æger alendus est, nec nisi jam inclinatis, ut inedia, demta materia, impetum frangat. Esus carniū, nec non piscium viscidorum, non nisi sub cautela permittendus, imo & juscūla carniū quotidie non nimia in copia, nec nimis pingua, potius vero gelatinosa admitti debent, conf. *Coñent. Bonon. Tom. II. de jurium diversitate*. Circa dies criticos interdum plane à medicamentis, imo à cibo, & à multo potu per diem & ultra abstinendum esse non sine ratione optimi moment practici: *Ill. Dn. van SWIETEN Coñent. in Boerhav. Aph. de cognosc. & cur. morb. de febrib. contin. acut.* Et de HAEN. *Method. medend.*

Superato jam morbo ad præcavendam febrim hecti-
cam juscūla ex. HB. farfar. hedr. terr. bellid. Hep. nob.
&c. conducunt. Ad arcenda pessimorum morborum
miasmata, & ad illorum vehementiam mitigandam ni-
hil aptius est remediis acidis, è quibus acetum vini,
& succus citri præcipue eminent, nihil potentius pu-
tredini & motui ejus intestino resistit, quam acidum;
Vino

Vino jam Rhenano & aceto vini os & nares probe colluenda, vel frustum pomi citrei ore tenendum esse, parcius tamen ventriculo jejuno, Medici imperarunt; Etenim frangitur & enervatur hac ratione immediate & proxime contagii vis virulenta. Spectat huc quoque non condemnanda vis phlegmatis vitrioli, tincturæ papaveris rhœados & rosarum, vid. FRID. HOFMANN. *Path. Syst. Med. R. T. II.*

Aer temperatus quam maxime necessarius est ad promovendas salutares excretiones, siccus autem aër, uti in omni morbo, ita & hic magis prodest, quam humidus, qui potius debilitat. Animi quoque & corporis quies optime hisce in febribus conducit, quoniam magis criticis favet motibus, etenim si ægri nimis anxii sint, & insuper hinc inde in lecto corpus jactitent; Eo magis naturæ turbantur motus, id quod & de loco, in quo æger decumbit dicendum, vid. Tentam. nostr. *Semiotic. P. III. cap. de eruendo genuino morborum caractere*; Primario autem animi pathemata fortiora ob metum recidivæ fugienda sunt. Denique somnus naturalis satis bonum exhibet signum, comatosus autem, & qui malignis supervenit non æque bonus, & curatione potius indiget. Ægris autem

alias somnus nunquam arcendus est, etenim sub tali, turbæ, quæ in sanguinis ac humorum massa, nec non in spiritibus animalibus existunt, sedantur, coctio materiæ febrilis & felicius, & citius absolvitur, & cum sub somno, teste Sanctorio, quasi in balneo vaporis suspendantur corpora, eo ipso facilius heterogeneæ ex sanguinis textura eliminari queunt particulæ.

DE FEBRIBUS INTERMIT- TENTIBUS.

OMnes ii, qui clinicam exercent Praxin satis superque norunt, in febrium intermittantium progressu tria observanda esse stadia, 1. horroris, 2. æstus, & 3. remissionis: Scilicet in principio horror adest & vehemens ut plurimum existit impetus, ab æstu vero ad remissionem accedentia symptomata tunc demum mitiora evadunt. Minime vero frigus corporis occupat superficiem, quod minima & extrema vascula spasticam experiantur contractionem, sicque ex his vasis repellatur sanguis. Magis contra inculpanda crassities

ties & turbatio sanguinis unâ cum partium interiorum gravi labore. Hoc quippe modo demum ad corporis peripheriam seu cutem spasmi extenduntur, minime vero à cute ad interiora propagantur. Sanguinis autem turbatio, & accumulatio ob crassitiem circa cor, fibras afficere, sicque affluxum spirituum animalium sub his visibus ad promptam sanguinis concussionem excitare, atque calorem producere potest.

Id jam annotandum est, magnam esse paroxysmorum differentiam: Etenim alii à matutino tempore usque ad vespertinum, alii iterum breviorum paroxysmi experiuntur decursum, atque tandem in fine, larga accedente sudoris excretionem, mitiora evadunt symptomata, sic ut ad sensum saltem æger ante novum accessum à morbo immunis esse videatur, qui accessus tunc evenit, quando febrilia illa nunc actu iterum erumpunt phænomena. Illud autem febrilis accessus determinatum tempus morbi demum ostendit typum. Itaque febres intermittentes in eo sese à continuis distinguere solent, quod in illis paroxysmi non solum certis quibus

busdam remittant horis , sed tandem plane intermit-
tant , tempus autem plenariæ hujus intermissionis ,
quod varium est , tunc demum declarat ; An Quoti-
diana sit , si quotidie novus accedat paroxysmus , quæ
febris vero rarior est ; An Tertiana , si alternis diebus
accessus paroxysmi adsit , quæ febris omnium æta-
tum homines , omni anni tempore , (licet veri magis
adscribatur ,) sine ulla sexus differentia frequentissime
corripere solet. An porro Quartana sit , si duobus
diebus liberis , quarto demum paroxysmus redeat die ,
has vero febres ab æquinoctio autumnali usque ad
solstitium hibernum , vel ab hoc usque ad æquino-
ctium vernale homines corripere vulgo Medici tra-
dunt , quamquam & hic morbi epidemici ceu lucu-
lenta specimina exceptiones confirmare soleant.

Frigus in quartana non adeo notabile esse mo-
nent , sed loco illius pandiculationes , oscillationes ,
horrores per spinam dorsi excurrentes , adesse , nec
vomitus adeo frequentes observari , quam in aliis
februm speciebus , paroxysmum vero ipsum loco ve-
hementiæ longiorem esse quam in reliquis , &
perti-

pertinaciam hujus affectus singularem esse, cum per menses, imo ultra annum quandoque duret. Quod ante dicta attinet, non semper hæc observantur in ægris quartana affectis, interim dolorem osteocorum primario sese hic distinguere jam in *Tent. Semiot. P. III.* indicavimus.

Recurſus jam paroxysmorum adeo varii existunt, ut fere certa dari nequeat regula; Etenim non raro paroxysmi ita statâ recurrunt hora, ut nihil exactius esse queat, interdum vero præter omnem expectationem citius invadunt, ut quasi insciis ægris sub somno paroxysmus decurrat, atque sic brevi tempore ante consuetum tempus accedat, uti & idem ex altera parte fieri non nunquam solet, dum accessus paroxysmi tardius, & post aliquot horas fit, inde ejusmodi febres interdum rebelles existere solent. Ex Medicorum pariter observationibus constat, paroxysmos quartanæ solum fere horis accedere pomeridianis, quotidianæ vero frequentius matutinis, denique tertianæ paroxysmos quovis etiam tempore invadere, hæc omnia jam pro norma haberi nequeunt, quippe nulla diei excepta est hora, in qua paroxysmus febrilis non accedere queat,
uti

uti frequenti experientia edocti hoc ipsum confirmare possumus, hisce enim in febribus ad primam commotionem respiciendum, quæ lucem postea subsequentibus afferre potest paroxysmis. Ii, qui clinicam aliquandiu exercuerunt praxin, ultro agnoscent, miram esse varietatem paroxysmorum quoad intensiorem illorum, & momentum symptomatum, effectus quoque modo majores esse, modo minores.

Hæ igitur observationes ansam dederunt Practicis statuendi, quartum tertianæ paroxysmum cum vigore acutæ febris æquiparandum esse, adeoque quartum hunc maximis stipari malis, & ægrum vehementissime omnium affligi, interim de febribus tertianis epidemicis hoc annotari solet, quod priores insultus vehementiores sint, sic ut acutis ratione vehementiæ non cedant, sed tamen sine extraordinario incedant rigore, hoc vero magis de tertiana, de qua HIPPOCRATES mentionem fecit, dici posset, licet & hic plures occurrere queant aberrationes; GALENUS *I. ad Clauc. Cap. VIII. in 1. Epid. Sect. 3. Comment. VIII. in 2. de crisibus. C. VII.* tradit, tertianam exquisitam septem circuitibus judicari, & non esse perniciosam, si recte

si recte curetur ; In continuas vero ardentes malignas, colliquativas, hecticas, tabidasque ut plurimum insanabiles mutari, ALPINUS monet *Method. Med.* additque spuriam tertianam non septem circuitibus terminari, sed longe pluribus, ut VI. mensibus perdurasse à multis fuerit observatum, & ni cito tollatur, minari lienis obstructionem, tumorem, cachexiam, vel in continuam mutari summe periculosam. Virginem Patavinam insolitum in dextro hypochondrio tumorem à casu ab alto contractum, præter quam plurima alia mala per totam vitam corpus affligentia, febrem tertianam, quartanam, quotidianam, lentam & acutam, ardentem, malignam, inflammatoriam sustinuisse, *Dominicus Militia Neapolitanus, in Historia Medica de morbis exitiis, nobilem virginem Patavinam toto vitæ tempore excruciantibus*, tradit.

Breviorem paroxysmum in tertiana quam in quartana agnoscunt Medici ; Eodem autem tempore monendum est, quartanam interdum cæteris paribus, rite tractatam, non tamdiu durare ac tertianam. CELSUS L. 3. Cap. 15. si ex quartana, ait, facta est quotidiana, in malis æger est, quod tamen nisi culpa

vel ægri vel curantis nunquam fit. In tertiana intermittente progressus paroxysmi raro per 24. horas aut ultra durat, interdum citius absolvitur. Quod si vero dictæ febres in 36. vel 40. horis totum absolvunt paroxysmum, illo in casu in principio absque ullo incedunt horrore, sed æstum insequentem intensiorem habent, ex quibus abunde patet, tempus apyrexias brevissimum esse, & accurate attendendas esse, ne cum continuis confundantur.

Ea febris, quæ alternis diebus statis horis suas habet exacerbationes, ita tamen ut non habeat intermissionem, sed in uno continuo decurrat, ægerque tantum non per totum morbi decursum cum calore & agrypnia decumbat, malignam tertianam indicat, quæ eadem ac continua methodo tractanda est, attamen semper eo respiciendum est, an epidemica sit, nec ne? cum tali tempore æger majori exponatur periculo, quod differentiam ratione medicamentorum afferre solet. Quemadmodum quidam morbi in exquisitos & spurios dividuntur, ita idem quoque ad intermittentes applicare solent febres, interim re accuratius considerata, hæc distinctio hanc potissimum

num ob causam vix momentum affert, quoniam vehementia symptomatum ac operatio medicamentorum æquali sese monstrant in gradu, & cum aliquot saltem insultibus, circumspecta medendi methodo adhibita, decurrunt.

In quotidiana intermittente, paroxysmus quovis recurrit die, pulsus debilis & celer, urina spissa, calor est diuturnior, quam frigus, quod quidem in tertiana quoque evenit, regulariter vero paroxysmus in utraque hac specie acerbior est, quam in quartana, & magis correspondet cum acutis continuis. Dudum GALENUS *I. ad Glauc. VIII.* & CELSUS *L. 3. cap. 15.* aliique Medici quotidianas febres minime periculo carere; Et soporem quotidianæ maxime proprium esse, affirmarunt: Ex altera parte Cl. MOERING observationem tradit *Commerc. Liter. Nor.* de validis convulsionibus feбри quotidianæ remittenti junctis in bimulo. Quotidiana duplex ea vocatur, quæ intra 24. horarum spatium bis recurrit. Tertiana duplex in se quidem est quotidiana, hac tamen notabili cum distinctione, quod paroxysmus primo die ratione vehementiæ & ex-

L 2

acer-

acerbationis respondeat paroxysmo, qui tertio accedit die, paroxysmus autem, qui secundo invadit die, ratione indolis suæ mitioris respondeat paroxysmo, qui quarto accedit die. Quartana duplex dicitur, quæ per duos dies sibi invicem succedentes sua instituit molimina, deinde intermissionis unicus existit dies, post illum vero iterum duo paroxysmi in duobus diebus sibi invicem succedentibus.

Addunt alii tertianam triplicem, in qua uno die bini paroxysmi, alterâ unus tantum observatur paroxysmus, alii iterum quartanam triplicem statuunt. De quintana febre *Act. Berolinens. Vol. VI. & Vratislav.* De quintana vero duplici EBEL in *Miscell. N. C. D. I.* De sextana febre *Eph. N. C. Cent. VIII.* De septimana SCHULZIUS. De octana, & nonana HIPPOCRATES & GALENUS in *diversis locis.* TULPIUS *obs. L. 3.* de decimana. PAULINI in *obs. cent. 3.* de febre menstrua. *Misc. N. C. D. III.* de anniversaria, quam & nos per tres quatuorve annos insequentes in puella observavimus. De febre, quæ die natali quotannis affligebat, SCHENKIUS. Denique de febre chronica vicennaria intermittente *Eph. N. C. D. III. A. I.* mentionem

tionem injiciunt, adduntque ægram hac febre laborantem cæterum suis functionibus sine impedimento operam dare potuisse.

Ad tertianas intermittentes quidam hæmitritæam referunt, licet alii magis congrue continuis eam accendi posse, tradant. Etenim ex 48. horis 36. fere per accessionem occupat, interdum magis vel minus, non vero plenarie cessat, & in remissione desistit, sed solum mitior evadit. Dari febres intermittentes malignas CLAUDINUS *Resp. Sennertus de febribus. L. 2.* MENOTIUS *de febr. malign.* GALENUS *Epist. 7.* EPIPHANIUS FERD. *Historia Med. Mirab.* RIVERIUS DONATUS *C. 3. obs. 51.* HORSTIUS *L. 1. obs. 12.* & HELLWIG *in Act. Erud. 1712.* affirmant. Morbum Tsemmer Hungaris Endemium modo simplicem esse nauseam, modo febrim stomachicam Ephemeræ veterum ex cruditate & repletionem ortæ analogiam, ex eo potissimum MILLETER *in Dissertatione* sua concludit, quod terminus ejus intra 1. 2. vel 3. dies absolvatur, quem, si transcendat, vel in continuam febrim vel intermittentem desinat.

Fieri maculas etiam in febribus intermittenti-
bus citra malignitatem, imo cum euphoria exem-
plis probat RAYNALDUS *de purpurat. & malign.*
febr. Febres quartanas per menses autumnales Anno
1719. & hiemales 1720. Vratislaviæ Epidemice graf-
santes easque curatu difficillimas JOH. GE. SIEGES-
BECK in *Actis Vratislaviensibus A. 1720.* descripsit,
quas febres Astrales & quidem Saturninas vocavit.
CLAUDINUS *Respons. 7.* cum plures, ait, febre ter-
tiana intermittente laborantes propter febris malitiam
ex subsequente cardialgia, perditos vidi. confer. *Cel.*
VATERI Dissert. de febre tertiana ob empyema è vo-
mica pulmonis rupta in cavitatem pectoris dextram
effusum, indeque pulmonem hujus lateris compres-
sum penitusque ab officio remotum mortem post se
relinquente. Historiam febrium tertianarum æque
ac Rhevmaticarum, cum choleris, dispnoëis, diarr-
hœis A. 1733. Edenburgi grassantium *Act. Edenburg.*
tradunt.

Fœminam tertiana intermittente laborantem, sub
duobus primis paroxysmis summa præcordiorum an-
gustia affectam, sub ingressum tertii paroxysmi mor-
tuam

tuam fuisse, à Medico quodam certiores facti sumus. Raro autem exemplo in febre tertiana intermittente nec pulsus, nec urinæ mutationem observarunt ETTMULLERUS & KRUGIUS. Dantur quoque febres anomalæ, quæ nullum servant typum, jam tertio, jam quarto, jam quovis recidunt die, frequenter maligni moris sunt, cum urina cruda & siti magna periculum secum ferunt. *Cel. WERLHOFF observ. de febribus*, perseveravit, ait, hinc inde in ipsis febribus acutis exanthematicis & inflammatione stipatis exquisitus quartanæ typus, sui que paroxysmi intercessione gravia induxit pericula, ut semi quartanas haud immerito dicere queamus semi-tertianis quamvis rariores, attamen non nimis periculosas. Felicibus è contra ægris esse contigit, quibus prius adæquato remedio curata fuit quartana, quum in ejusmodi morbum acutum hibernum inciderunt.

In principio febrium intermittentium non raro sitis adest, quoad maximam partem pulsus depressus, horrores, horripilationes, & tensiones per spinam dorsi, & postea per totum corporis ambitum decurrentes, frigoris sensus, coloris immutatio

tio in pallidum, oscitationes, pandiculationes fortiores, torpor membrorum primam partem paroxysmi constituunt: Tandem sensim remittentibus ejusmodi turbis major circuli fit libertas, sitis adest, pulsus major celerior redditur, calor siccus exoritur, materiae variae sub his ore ejiciuntur, insimulque caput dolet, cum extremitatibus superioribus ac inferioribus, & spina dorsi, quibus jactitatio corporis in lecto, oppressiones pectoris, interdum dolores circa orificium ventriculi superius, flatulentiae, imo nervorum tensiones in partibus dolorificae, pavores & convulsiones, & in incremento siccis illius caloris phantasmata ac deliria accedunt, quae vero erumpente largo in corpore sudore non solum imminuuntur, sed tandem cessant. Interdum continua transit in intermittentem & vice versa, quemadmodum exempla hinc inde prostant.

Plures Medici & inter hos MORTONUS in *Tract. de febribus*, statuunt, in tertiana esse materiam spiritibus adversam, exinde spiritus primo affici, dein ad nervos & massam humorum transire. Confer. *Cel. LINÆI Diss. de febrium intermittantium Hypotesibus.*
Patroni

Patroni jam fermentorum in febribus intermittentibus sibi concipiunt quovis paroxysmo affusionem viscerum fermenti, turbationem sic mixturæ sanguinis, & insequentem subactionem ac excretionem per sudorem evenire. In ejusmodi morbis non sine ratione statui potest, massam sanguineam quoad partes constituentes à laudabili & naturali crasi recedere, ac interdum in primis viis & visceribus formari mineram minus digestarum, heterogenearum, mixturæ sanguinis contrariarum partium, sicque in quantitate & qualitate peccantem fomitem, primario ex diæta perversa contractum, frequenter inveniri.

Cel. REGA in Dissert. de sympathia, seu consensu partium corporis humani ac potissimum ventriculi in statu morbofo, in intermittentibus materiæ febrilis sedem & vomitem in ventriculo latere partim per SYLVII, WILLISII, ac FERNELII auctoritatem, partim per remedia & curam demonstrari, tradit: HARRIS pariter in *Diss. Med. Chirurg.* eandem fovet sententiam: Atque FRANC. BAYLE *Instit. Phys.* alienum, ait, non est, asserere, in febribus potissimum in primis viis quandoque materiam cumulari.

Hoc supposito lerna malorum & diversa propullulant symptomata, pro activitate causæ materialis, quæ vel acris est, vel bilis sui juris facta, qualitate & motu peccans, vel indigesta viscidaque existit, quæque robore naturæ, ope variorum motuum ac digestionum depurata, tandem ad peripheriam corporis, præter alias vias consuetas, delata, excernitur, sic ut quovis paroxysmo parte aliqua excreta, tandem cum materiæ illius quantitate imminuta, symptomata quoque remittant, motus in systemate vasculoso & nervoso imminuantur, & nisi totalis intermissio, nihilominus tamen remissio inde sequatur, quo ipso ægri viribus novo paroxysmi accessu parumper restauratis, intra certos dies, vel plenarie vel ex parte evacuationes materiæ illius febrilis evenire queant.

LANGRISHS *Modern. Theory and Practice of Physik T. IV. Act. Edenburg.* tradit, crassamentum sanguinis in intermittentibus non tam tenax & viscidum, nec serum adeo biliosum, falsum, & acre existere, ac in acutis continuis febribus, & rubicundos globulos copiosiores ac cruorem tenaciorem & spissiore

in quotidianis , quam in tertianis , & in tertianis magis quam in quartanis esse.

Nemo interim tuto sedem causarum in se , & unde illæ oriantur, determinare poterit. Ii, qui majorem materiæ febrilis acredinem in quotidianis & tertianis febribus ea ratione supponunt, quod citius reproducantur paroxysmi, cum tardius quartanæ paroxysmi, ob visciditatem majorem, redeant, hoc ipsum ideo non tanta cum fiducia statuere possunt, quoniam talis acredo in benignis tertianis , in subjectis cæteroquin sanis, non semper existit, interdum quoque illa abest visciditas , uti epidemiæ testantur febres , quæ homines omnium ætatum & temperamentorum corripunt. Non semper autem tempore vernali & æstivo quotidianæ & tertianæ invadere solent homines : Quamquam verno & æstivo tempore curatio facilius procedere queat , id tamen eodem annotandum est tempore , apta medicamenta , & circumspectam medendi methodum maximum afferre momentum.

PECHLINUS *L. 2. observ. 20.* Quod si moram, inquit, trahant tertianæ, qui autumnalium sæpe mos est, hoc sæpe cum iis conjunctum est periculi, ut tædio morbi lentioris, ægroti in diæta delinquant, vivendique ordine morbi *anaxias* infament: Itaque in alium plerumque & deteriorem morbum mutatur, qui tandem etiam oppressis naturæ viribus, vitæ finem imponit. Quartanas autem hibernas nihilominus facile in morbos acutos transire HIPPOCRATES *Coac.* Et JOH. WIER. *observ. rar. L. 1. Amstelod. 12.* Quartanam interdum senes necare, observarunt. Atque CAMPANELLA *medicinal. L. II. c. 7. ad. 4.* Quartana, ait, intermittens habetur pro tutissima febrium, quamvis longissima, contingit tamen plerumque ob tot febriles circuitus, habitus hecticus.

Infantes post febres autumnales tum continuas, tum intermittentes, hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati tumentes, ac duri evadunt; Sæpe etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ rachitidem plane mentiuntur. SYDEN-

DENHAM *de febribus intermittentibus.* PETR. FORESTI *L. 3. de intermittentibus hecticis.* Cum lien scirrhum ob hanc febrem incurrat aut canerosam dispositionem, lethalis est, & sæpe affert Hydropem: GALENUS *in 1. Epid. sect. 1.* Longam quartanam lienosis valde incommodam, pluresque ipsorum exinde factos Hydropicos, & mortuos se vidisse.

Statarum jam periodorum causæ in febribus æque ac aliis morbis vix tuto determinari poterunt, quamquam forsan inter alia consuetudini vel fluidi nervi determinato ac specifico motui sæpius recurrenti, adscribi queat, itaque quamdiu causæ non rite determinari poterunt, tamdiu notissimus ille dissensus circa remedia adhuc permanebit. Febres omnis ætatis, sexus, & habitus corporis homines corripere, quotidiana docet experientia: Febres autem intermittentes ordinario funestæ non nisi iis fiunt in casibus, in quibus per longum temporis spatium varii motus massam sanguinis, redeuntibus insultibus, alterarunt, sic ut vapido humorum accedente statu, tumores producantur, vel ob depravatam quoque diætam, vel perversam medendi methodum.

Sudores, Cacochymiae species, Icterus, Tabes, Phthisis, Hæctica, & Hydrops, etiam Scabies facilius quartanam, quam tertianam & quotidianam, inprimis ob diuturnitatem mali insequuntur, hæc vero quoque à quartana & quotidiana eo producuntur in casu, quo perversa instituta fuit curatio, inprimis si teneriora sint subiecta. *III. LANCISIUS, de noxiis paludum effluviis*: Febres tertianas perniciosas recenset, semper in principio typum intermittentium servantes, quinta plerumque die in continuam verfas, septima, nona vel raro undecima, cum gravi sopore, sudore algido, urinis tenuibus, parotidibus, in mortem terminatas, priusquam oportuna inventa fuisset medendi ratio.

Denique remedium heroicum ex spiritu vini, urina & pulvere pyrio constans in ipso febris tertianæ frigore assumptum, febrem inflammatoriam lethalem produxisse SCHUZER in *Act. Acad. Scient. Suec. T. IX.* tradit. Febrem intermittentem veram subito in affectum soporosum & ipsam apoplexiam mortiferam termi-

terminatam fuisse, observationes produnt. Huc pariter spectat sopor profundus, quem Sylvius inter symptomata febris epidemiae intermittentis Lugdunensis *Prax. Med. Append.* 10. impense periculosa, enumerat. In senibus facile haec fieri possunt à caco-chymia biliosa, serosa, nec non à partibus corruptioni putredinosae obnoxiiis; Accedere possunt solidarum partium debilitas, consuetarum excretionum sanguinearum defectus, vitae genus inordinatum, perversa ulcerum & scabiei sanatio, & similia.

Exempla solutæ quartanae triennialis per excretionem calculorum in viro; Porro per morbos convulsivos: Per variolas erumpentes: Per matrimonium: Denique per aëris mutationem, HIPPOCRATES, *Eph. N. C.* FRID. HOFMANNUS, aliique tradiderunt Medici. Hæmorrhoidum quidem fluxus & diarrhoea sæpe quartanae curationem juvant, sed si absque levamine accedant, vel fluxus hepatici indolem servant, frequenter ad febres lentas disponunt: Nonnunquam scabies vel purpura

scorbutica solvunt quartanam, uti infra exemplo docebimus.

Febres intermittentes quosdam sub cura aquarum mineralium corripuisse observavimus; Interdum igitur diætæ, vel digestionis vitia, frequentius vero prava constitutio aëris frigidi & humidum, insectorum copia referti, individualis porro subjectorum dispositio, aliaque hic in causa esse queunt: Adeoque aquæ minerales non statim inculpandæ sunt. Pathemata pariter animi, variæ anni tempestates, nec non aëris mutationes repentinæ ex frigido in humidum & viceversa, & ex præcedente insolita diuturna calida & sicca aëris intemperie, unde epidemica oritur grassatio, in systemate vasculoso & nervoso æque ac in sanguinis humorumque massa anomalos motus & intemperiem, pro diversitate causæ materialis differentem producere solent, quippe frequentissime febris intermittens post imminutam cuticularem excretionem accedit, & nulla facile recidiva, quam hoc facto repetit. Scilicet eadem materia ad hepar, ad pancreas, præterea ventriculi & intestinorum glandulas defertur.

Imo

Imo è rebus præternaturalibus, morbi prægressi, quique ex corruptione sanguinis itemque lymphæ ortum duxerunt, hisce favent febribus, chronici autem si ejusmodi evadant morbi, rebelles nimirum febres, à blanda sua temperie deflectere faciunt massam sanguinis & humorum, inde & in externis talis status præternaturalis conspicitur, coloris scil. naturalis immutatio in lividum; Oedemata pariter in extrematibus inferioribus anguem in herba latentem innuunt.

Quemadmodum & ex altera parte mala ex tali statu præternaturali eruuntur signa, quando nec lateritium illud in tertianis apparet sedimentum, sed semper spiritus nitri ad instar tincta urina toto morbi apparet decursu. Quamquam hic ipse color præter sedimentum non semper malum importet, cum & per alias vias sese exoneret, & causa febrium diversa plane existere soleat. In cura jam attendendum, an maligni quid adsit, quod deprehenditur, cum æger apyrexias die extra lectum esse nequit, cum pejora & ferociora ordinariis, symptomata, ac

vires non dejectæ sunt : Tali in casu aliarum ad instar malignarum tractantur, & de quibus HIPPOCRATIS prognosticon, dum febres intermittentes periculo vacare pronunciat, non est intelligendum.

Therapiam quod concernit, constat eam ab iis, qui ex sanguinis textura morbificam febrium causam ulterius eliminare, copiam illius imminuere, & characterem immutare volunt, per deobstruentia, calorem compescentia, & purgantia ceu optima adornari remedia: Interim quod purgantia concernit, ea magna cum circumspectione usurpanda sunt, quidam impune eadem ferunt, inprimis in principio, plures vero non item, quippe materia illa febrilis non omni tempore tam facile per crassam talem excretionem exturbari potest, potius cum subtiliores frequenter sint partes jam in sanguine contentæ, per convenientes vias excerni debent, hinc ex tali remedio facile febrium oriuntur recidivæ. In quotidianis tamen fortiorum catarcticorum usum præscribit TAUVRY *Nouvelle pratique des maladies aiguës*, de quo luculenta prostant exempla T. II. p. 416. & 426. Interim præstat mitiora purgantia seligere, & raro vomitorium exhibe-

re: Blanda pariter saponacea, amaricantia, imo confortantia, dum motus febriles excitant & crisin adjuvant, non raro conducunt.

Per diversas vero observationes in ægris, intermittentibus præcipue tertianis & quartanis laborantibus, institutas, edocti sumus, modicam Rhabarbari portionem cortici peruviano remixtam, aliquoties per diem alvum laxando, utilem fuisse. Hæc quoque methodus fuit *Cl. D. MEAD.* qui in *Monit. Medico-Præct.* Cap. de intermittentibus febribus. Longa, inquit, me docuit experientia, necesse plane esse, exiguam portionem rhabarbari cortici peruviano admiscere: Ea scilicet ratione, ut alvus bis saltem quotidie dejiciat, neque unquam virtutem illius hoc modo fractam, sed feliciter potius auctam fuisse, animadverti. Licet enim ea, quæ valentius irritant sanguinem, & humores perturbando, irrita reddunt omnia, moderata tamen purgatione id consequitur, ut ingesta quæcunque sive medicamenta sive cibos, facilius concoquat ventriculus; Et ex his quod tenue & corpori est utile, in venas emittat. Cum jam drachma juna vel altera

rhabarbari assumpta fuerit , ab exinanitione desistere soleo , & celebris hujus antidoti usui per se insistere: Observavi etiam, quod , depulso hac medendi ratione morbo , iterati in eundem lapsus minor semper sit metus.

Hae quoque methodo usus est Helvetius , qui eandem Medicis commendat , *Traité des maladies plus frequentes*. Cl. BURGGRAVIUS *Comment. de aëre aquis & locis Francofurtensibus*, Salia neutra, eminenter Sal polycrestum ex nitro & sulphure paratum, antimonio Diaphoretico , & Rhabarbaro adjuncta vel pro re nata Ipecacuanha directa , languores febri-les aut febres jam formatas certo excutere posse deprædicat , febres scil. intermittentes à cruditatibus. Salia neutra, v. gr. arcanum duplicatum, tartarus vitriolatus, tartarus tartarificatus, Sal polycrestum, Sal Ebsoniense &c. omnino aperta servant omnis generis emunctoria, obstructions reserant, tenacem viscidam humorum massam colliquant; In febribus vero tertianis continuis majori in dosi exhibita in magnam perniciem ægros, ob metum inflammationis ventriculi, adduxisse, monet. FRID. HOFFMANN

MANN *Diff. de recto usu corticis in febris.* Cl. Medici in *Actis Berolinensibus Vol. II.* pro inutili declarant correctionem corticis per additionem salium digestivorum, incidentium, & purgantium, imo & chinam per menstrua alcalica, Nitri fixi, $\ominus$ Fri, cinerum clavel-latorum, vel si cum Spiritu Vini in Essentiam vel Extractum redigatur.

Alii quoque Jalappam, vel pulverem Cornachini, vel pil. aperientes, Sal. Sedlic. aquas minerales purgantes, exhibent, distinguenda autem sunt subiecta, tempora, febris genius, & aliæ circumstantiæ individuales, antequam talia exhibeantur. MAYERNIUS in *Praxi sua* aurum fulminans ad grana 3. vel 4. cum theriaca, mithridatio aut diascordio commistum, in febris intermittentibus paulo ante paroxysmum, in continuis instante crisi exhibere jubet. In tractatu, cui titulus : *La maniere de se servir du Kin Kina* p. 5. legimus, quod incolæ Regni Peruviani durante usu corticis nunquam purgans assumant, statuentes causam febris sensim sensimque consumi, usum tamen febrim jam profligata aliquandiu continuandum esse. Monet pariter Cl. MART. WARREN *Act. Eruditor. A. 1729.*

quod data febris remissione, imo etiam urgente febre, ubi diutius inhæserit, nec integra aliqua inter-
venerit crisis, potio cathartica alternis diebus ad
duas vel tres vices cum haustu paregorico repetenda,
præbeatur; Hac scil. sola methodo res ægri magis
magisque in tuto collocabitur, aut saltem Medico
ansa concedetur, ut opportunius & certius corticis
usus morbum feriat, & confodiat. Imo ipsi cortici
Rhabarbarum admiscet auctor, crebra experientia
edoctus, eo certius & efficacius hac ratione expugna-
tum iri febrim.

Si coctio non debite expectetur & nec vergentis
naturæ indicationes, nec orgasmi rite judicentur,
tunc purgans soporem, in plurimis aut duplicatam
febrim aut continuam, aut lentam, aut prava sym-
ptomata producere præter alios Pechlinus observa-
vit: Imo iis, qui nauseam habuerunt, lassitudinem,
cephalalgiam, aut dorsi dolores induxisse, plures
vero febre epidemia minus secura correptos fuisse.
Præsentia jam biliosorum viscidorum humorum,
stagnatio in primis viis, errores diætæ prægressi,
ex. gr.

ex. gr. ex nimia fructuum. horræorum ingluvie, os amaricans, nausea, sputum copiosum circa vel post paroxysmi tempus, nec tamen insequens vomitus, & præcordiorum dolor, indicare quidem videntur emetica, neque tamen adeo facilis in præscriptione horum Medicus esse debet, exhiberi vero lene potest emeticum, interim annotandum est, quod summus calor & frigus excessivum huic non ita faveant evacuationi.

Addunt quidam, quod, cum in intermittentibus Epidemicis alios vomitus sublevaverit, eo ipso exhibendum sit vomitorium: Sed propter subjectorum diversitatem universale hoc non est, inter secundum vero tertiumve paroxysmum exhibendum esse vomitorium suadent, alii serius, cum aliquandiu duraverit febris; Hic autem symptomata & signorum diversorum præsentia vel absentia determinabunt tempus & dosin. HIPPOCR. *L. de Morbis C. 14.* Quum febris, ait, quartana detinet, siquidem ex alio morbo non purgatum ceperit, medicamentum deorsum purgans propinato, dein caput repurgato, postea medicamentum deorsum (iterum) dato. In robustis & bene

bene valentibus vomitorio opus est. Quum febris tertiana detinuerit, siquidem impurgatus esse tibi videatur, quarto die medicamentum purgans exhibeto, at si medicamento opus esse tibi non videatur, in potu, ea medicamenta danda sunt, quibus febris aut transferatur, aut desinat. Hippocrates quoque octavo die in febre tertiana, id est fortissimo morbi die purgationem præscripsit. Methodus Timæana febrim quartanam per purgantia 5. vel 6. horis ante paroxysmum propinanda, curandi, in *Ad. Phys. Med. N. C. D. 2.* confirmatur,

Nos non nisi urgentibus ex causis, atque eo potissimum in casu, ubi nausea & vomitus spontaneus à ructibus nidorosis, acidis, amaror oris, tensio & pondus ad scrobiculum cordis, adfuerunt, sique nullum fuerit contra indicans, vomitorium præscripsimus, in junioribus ℥β vel grana xv. rad. hypecacoanhæ, & nitri gr. v. pro dosi, in adultis scrupulum rad. hypecacoanhæ vel gr. xxv. cum gr. vii. vel viij. nitri, & quidem, vel die apyrexias, vel 4. aut 5. horas ante paroxysmum, in quibusdam vero ægris quartana laborantibus sub initium paroxysmi & quidem

dam feliciori cum successu ac antedicto tempore:
Etenim HIPPOCR. *sect. 1. aph. 22.* cocta, ait, non
cruda movenda & medicanda esse; BELLINUS pari-
ter cum hoc consentit, statuens, per vehementem
succussionem omnium partium in vomitu, materiam
morbificam melius separari, & impetum ad minimum
abbreviari. ALEX. THOMSON *Act. Edenburg. Tom. 10.*
hæc methodus, inquit, vomitoria exhibendi satis na-
turalis & rationalis esse videtur, per 20. annos bono
cum successu in principio intermittentium vomitoria
exhibui, reipsa enim apparet, quod nulla incitatio per
vomitorium satis efficax sit morbum eradicandi,
quamdiu adhuc materia morbi extra febrim cum reli-
quis succis intime commixta est, sæpius inveni uni-
cum vomitorium hoc modo exhibitum integrum
morbum sustulisse, aut alia adhuc dosi ita sopitum
fuisse, ut vix sensibilis fuerit.

Febres mesentericas non testaceorum, antacido-
rum, diluentium, oleosorum usu vulgari, sed fomen-
tis, balneationibus demum educta cacochyliæ omni-
fero lactis cichoreato vel destillato aliquo ex succis
O aperi-

aperientibus, curari magis debere docuit *Cl. BAGLIVUS Prax. Med.* Legi merentur, ea quæ de catharticos usu & abusu in febribus monuit *Cl. COHAUSEN in Archæo febrium fabro. C. V.* Inter remedia interna usualia sunt lenia sudorifera, acidulata, stomachica, visceralia, martialia, absorbentia, nitrofa, salia fixa alcalia; conf. *Dilucidationes nostræ Principiorum Chemicorum.*

Laudant quoque alii cinabarina, & viperina. Quod priora concernit, magis in primis viis aliquam exferere poterunt activitatem, interim strenuum in infantibus usum noxium esse, observationibus demonstravit *KOZAMERO in Dissert. de Variolis*; Viperina quod attinet, ea hisce in casibus hætenus nunquam usurpavimus, virtutem vero illorum tradit *Cel. B. EL. CAMEARIUS Epistol. Taur.* Laudat quoque *Cl. MARTINUS WARREN Act. Erudit. A. 1727.* sequens vinum viperinum: Rec. Viperas foemellas, N. x. limat. Mart. unc. 2. succ. 2. pom. aurant. Nuc. Mosch. Cinam. ana drachm. 1 Semis. Vini. Hispanici. Lib. x. Digere in balneo arenæ per 12. dies, & filtratū

trati liquoris unciae duæ bis terve in die capiantur. Interdum in febricitantibus sudores vel aliæ depurationes salutare non debilitantes observantur. Hisce in casibus ad diaphoresin respiciendum, adeoque juxta monitum *Cl. HUXHAM traité des maladies les plus fréquentes*, rad. serpentariæ virginianæ, cum cortice peruviano conjungenda. Certis quibusdam febribus icterus accedit, interdum vero intumescencia totius corporis, admisceri igitur potest cortici crocus martis aperitivus. De usu autem corticis à febre ad icterum egit *Cel. B. ALEX. CAMERARIUS in peculiari Dissertatione*.

Cortex peruvianus encomiis ab his exornatur, vituperatur ab aliis, idque hanc potissimum ob rationem, quod circa causas febrium, & consequenter circa modum eas corrigendi adhuc insigniter Medici inter se dissentiant, unde remedium hoc tot quotidie imputationibus ob ineptam multorum applicationem expositum, nihilominus laudabili effectu, & genuino applicandi methodo se commendat, licet agendi modus plenarie indicari nequeat, num sanguinis laudabilem constitutionem,

ne materiam febrilem dimittat, confortet, & conservet, tubulos ac poros subcutaneos relaxatos juxta constrictione in pristinum reducat statum. Religiosam quandam ab usu corticis à febre quidem liberatam fuisse, sed in tantam diabetis vim incidisse, ut quovis die 40. libras excreverit, JOH. B. SCARAMMUZZI in *Theorem. familiar.* tradit. HARVEUS *Dissert. de varietat. Medic.* statuit Chinam de China exhibitam vires potissimas cominus exferere, scil. in ventriculum, intestina tenuia, pancreas, & proxime adjacentes mesenterii glandulas.

Corticem Peruvianum vegetum, recentem, non admodum crassum à ramulis derasum, facile terendum, saporeque aromatico, amaro, & colore cinnamomi præditum, eligendum esse, Medici non sine ratione censent. Principium corticis adstrictivum patescit ex sapore linguam constringente; solutio quoque corticis, adjecto vitriolo, more omnium adstringentium, nigrescit, & atramenti colorem induit; Principium amarum naturæ est aperientis, balsamicum vero odore & sapore non tam pulveris, quam potius ex
pro-

prolecta, destillationis ope, aqua, nec non spiritus vini, manifestatur. Denique terrestre principium fixum peracta solutione & extractione conspicuum, ad corrigendam, obtundendam, & involvendam materiæ febrilis præsertim biliosæ acrimoniam. Agit igitur simplex hoc tota substantia, & plura continet principia ad febres sanandas profigua. Quare vehementer errant ii, qui à sola facultate adstringente feбри fugum corticis effectum derivare satagunt; FRID. HOFFMANN. *Dissert. de cort. gen. usu.*

In febribus intermittentibus, antequam primæ expurgatæ sint viæ, & viscera deobstructa, à cortice peruviano abstinendum esse, nec non à præcipitantibus & adstringentibus, varii præcipiunt Medici: Interim cum fere nunquam plenarie remotæ sint obstructions, hinc remedium laudabile in se hos, vix exhiberi posset, dantur vero casus, ubi laxantia potissimum in principio bona sunt, uti supra indicavimus, nec omnes obstructions respuunt hunc corticem & præcipitantia: Interim corticem eo tempore nihilominus optimos edere effectus statuimus, quo negotium

gotium se - & excretionum viget cum alvi libertate. In tertianis intermittentibus apyrexias tempore drachmas duas, vel duas cum dimidia, vel tres, non semel cum fructu præscriptas fuisse observavimus; Quod si vero major alvi adsit laxitas, cum vel vomitus instet, sedanda prius, quippe ingressum in vasa lactea impediunt. Eo autem tempore, quo post 2. vel 3. paroxysmos sua sponte febris cessat, cortice vix opus est, visceralia, balsamica, stomachica tunc omnem absolvere possunt paginam. Adjungi tamen poterit pro circumstantiarum ratione parca corticis dosis, ad reliquias febris debellandas. In febribus duplicatis proprie cortice opus non est, eo saltem tempore, quo ex duplici conversio fit in simplicem. Contra vero *Ill. Dn. van SWIETEN Comment. Aph. Bærb. T. II. & Cl. D. BERGIUS Act. Suec. 1755.* Febres, quas particulares vocant, solo curatas fuisse cortice, tradunt.

In quartana absorbentes & præcipitantes pulvres ideo caute usurpari debent, quod acidum primarum viarum cum terreis concreescens, paulo adstrictioris fiat indolis, & sic obstructions producat;

HOF-

HOFFMANN *in cit. Dissert.* Sæpe numero succedit, exhibita China chinæ febrem non tolli, licet pluries repetatur. Id autem evenire nostris temporibus magis quam elapsis non alia de causa pendet, quam quia hic cortex non colligitur ab arbore, uti ante fiebat. Colligi enim debet tantum modo sole existente in leone & ab arboribus, quæ meridiem versus positæ sunt, uti mihi sancte narravit Romæ quidam Pater Dominicanus Americanus, qui recens America venerat Romam. Quodsi indiscriminatim colligatur, quolibet mense, & à quibuscunque arboribus, vim febrifugam nunquam habebit, ut idem pro infallibili mihi retulit apud Indos Americanos experientia: BAGLIVI *Prax. Med.* Addunt alii talem corticem subtilissime pulverisatum, colorem fuscum referentem, & omni humiditate carentem, demum esse optimum.

Quodsi jam supposita relationis hujus veritate talis cortex semper haberi posset, magis hic intermittentes curari possent, quam actu fit. WILLISIUS corticem Peruvianum in temperie calidiori in aqua de-

destillata aut sero lactis propinare suadet. In quartanis quoad maximam partem in glandulis abdominis & visceribus vitium latere observatur; Deobstruentia jam & tonica stomachica, imo cæteris paribus emetica leniora, nonnunquam purgantia, Methodo supra indicata, conveniunt, hinc & ex hoc fundamento autumnales febres rebelles sunt ob visciditatem massæ sanguinis & humorum, inprimis vero ob decrecentem perspirationem insensibilem, cortex igitur peruvianus larga dosi exhibitus sine effectu quoad maximam partem ægris tali tempore præscribitur, vera autem deprehendimus ea, quæ inter alios *Cel. FRID. HOFFMANNUS* annotavit, parcam nimirum corticis peruviani dosin in his conducere.

Non raro jam per flor. sal. amoniac. & Chamomill. Sal. Absinth. croc. mart. aperitiv. & per parcam dosin corticis peruviani, vel chaquer. tempore apyrexias ʒj. vel ʒjß. additis roob sambuc. syrup. acetos. cit. & contrajerv. in forma electuarii, & pro re nata per extractum chaquerill. centaur. minor. card. benedic. gum. ammon. galban. in pilulis, nec non per pilulas
de

de ammoniaco officinales attemperata dosi pro ægri individualibus circumstantiis, omisso interdum per aliquot dies vel septimanas in rebellibus quartanis cortice, substituto contra infuso saturato ex HB. cent^o. min. card. bened. absynth. & pro re nata rad. scorzon. cicchor. chin. magis felicem obtinuimus effectum; Quamquam quosdam ægros, quartana ab æquinoctio autumnali usque ad vernale cum vel sine interruptione, irritis etiam ante dictis remediis, affectos fuisse observaverimus: Hisce postmodum balneum sæpius reiterandum suasimus, sicque erumpentibus exanthematibus rubris purpureis hæc debellavimus febres.

Quosdam Medicos per nimium & intempestivum corticis usum inprimis in quartanis autumnali & hiemali tempore grassantibus inflationes ventriculi, dolorificas tensiones, tumores pedum, immutationem appetitus, & oppressiones pectoris sub quovis paroxysmo graviores produxisse, non sine tædio observavimus. Insolitum quoque tremorem totius corporis in diversis subjectis post ineptam febris debellationem WILLINSON in *Ad. Edenburg.*

*Tom. 10. refert. Cel. BOERHAVE à suppressione in-
tempeſtiva febrium autumnalium & intermittentium
& impedita coctione materiæ febrilis per incon-
gruum corticis uſum, obſtructiones inſuperabiles
hepatis obſervavit, ſi febris rite tractata fuiſſet, re-
moveſcere potuiſſet optime.*

De uſu pariter corticis in autumnalibus intermit-
tentibus Aët. Vratislav. A. 1717. Menſ. Nov. Hoc
autumno, tradunt, cortex frequenter interdum in pul-
vere vel Eleſtuario vel in potiunculis &c. uſurpatus
fuit, ſed quonam cum effectu? Certe ſatis infelici, de-
prehendimus enim, quod tales febricitantes plus quam
una vice, licet inordinate, affecti fuerint, partim quod
illæ febres in obſcure vel aperte lentefcentes tranſie-
rint: In aliis porro diuturni torpores, dejeſtio animi,
& virium, pallores, phlogofes &c. in aliis continuæ
inappetentiæ, naufææ, preſſiones præcordiales, alvi
perturbationes, in aliis preſſiones, imò durties in
dextro latere, ut plurimum tumores pedum, & totius
interdum corporis, ataxias menſium, hydropis ſpe-
cies prodierint. Conferri quoque debent monita

SYDENHAMI *cap. de febribus intermittentibus*, & *Cel. BUCHNERI Commentatio in Act. Acad. Nat. curios. de infensissimo dolore Ischiadico, febrem quartanam immodico corticis usu suppressam, excipiente.*

LISTERUS, BOHNIUS, DEKERUS, BERGERUS, d'ACQUIN, MORTONUS, BURGGRAVIUS, TRILLERUS, ALBERTINUS, præter alios auctores corticem peruvianum valde laudant. JOH. COLBATCH *In Physico. Medical Essay, concerning - alkali and acid. &c.* Duabus, ait, detur ante paroxysmum horis ægro Emeticum, ejusque operatione finita, opiatum, paroxysmo autem cessante, quantitas nucis moschatae de Electuario, quod ex cortice febrifugo & syrupo limoniorum paratum, cum parte sextarii (pint) decocti corticis Chinæ, rad. gentian. & HB. cent^o min. eademque remedia quaternis semper horis repetantur spatio 5. vel 6. dierum; ita tamen ut æger elapsa hora post singulas doses, assumat parum cibi digestionis facilis, 6. diebus elapsis mane tantum & post meridiem hora quinta idem assumat electuarium, & decoctum eodem modo per hebdomadem inte-

gram, hac methodo, si assumantur corticis ℥iij. vel ℥iv. quartana sine recidiva curatur, frustra vel libra i. adhibita juxta morem vulgarem. Denique febres per topica curari posse & corticem peruvianum ab extra admotum eundem præstare effectum statuit KENNEDY in *Tentamine circa remedia externa*. Plura vero experimenta ad confirmanda hæc requiri, censemus.

Nec semper & omni tempore cortex hic unicum hoc nostrum præsidium ad perspirationem, ad roborandum, & ad sanguinis circulum augendum, sed utique opus est, ut corpus sit dispositum, viæ & excretoriorum tubuli patuli & spasma non constricti, humores tenues & fluxiles, non crassi, viscidi & immobiles, ipsius quoque remedii virtus integra, nec à vitiosis primarum viarum succis obtusa aut enervata. FRID. HOFFMANN. *Dissert. de genuin. cort. usu*. Jam cum optima remedia relationem habeant, hinc relative solum cortex hic bonus dici potest. Num autem Sal Essentiale quod ex cortice peruviano Cels. GAURAYE feliciter evocavit, & cujus præparatio-

nem in Chemia sua Hydraulica communicavit, adhuc feliciores exserere queat effectus ipso pulvere, experientia optima semper rerum magistra aliquando edocere poterit.

Sæpe numero in intermittentibus febribus, imprimis in certa quadam grassatione tertianæ intermittentis æstivo tempore quam plurimos ægros sine ullo cortice, aliis vero convenientibus remediis curavimus. Febrim pariter tertianam intermittentem ab autumnno A. 1743. usque ad æstatem 1744. in exercitū Gallicū^{um} prope Rhenum grassantem, quoad maximam partem sine cortice peruviano curatam fuisse de ARELL tradit, *Act. Acad. Suec. T. 9. Cl.* pariter NENTERUS *Pathol. Med. S. 2.* affirmat, plusquam 200. febricitantes sine omni cortice pristinae sanitati restitutos fuisse. Novum jam post corticem peruvianum remedium in Gallia olim inventum maxima parte ex $\ominus$ alcali constans, annunciatum fuit in tractatu cui titulus: La querison assurée des fievres tierces, doubles, quartes, en quatre, par le Remede Provençal en Tablettes, que le sieur B. Alary maitre

Apoticaire de la Ville de Grasse en Provence fait & distribuë par Privilege du Roi a Paris A. 1685. in 12. Hoc quippe remedium hanc prærogativam præ cortice habuit, quod partim per alvum, partim per vomitum, vel per utrumque, partim per urinam, sputum, & transpirationem evacuationes produxerit. Incipiente jam paroxysmo in tertiana bis saltem, in quartana vero quater & vel quinques Scrupulus bono cum successu propinatus fuit; Neque tamen hi felices successus usum corticis imminuere potuerunt.

Pilulas ex tela aranearum cum theriaca compositas brevi tempore ante quartanæ paroxysmum aliquoties repetitas post irritum corticis usum, salutarem præstitisse effectum, ex observationibus quorundam Medicorum certiores facti sumus. Solum vero arsenicum vel opium ad rebelles ejusmodi febres debellandas pessime præscribi, statuimus. RIDLINUS in *curis Medicis obs. 69.* monet, quod non omnis quartana longa & curatu difficilis sit, id quod confirmatur, dum mercator aliquis 50. annorum à potiunculæ sudoriferæ & pulverum febrifugorum sale armoniaco

aucto-

auctorum usu loco tertii paroxysmi totus sudore perfusus, perfecte convaluerit; HARRIS in *Dissert. Med.* In curandis, ait, intermittentibus singulis aut alternis corticis peruviani dosibus 3. vel 4. guttas olei sulphuris per campanam, aut aliquot drachmas succi limoniorum cum tantillo laudani liquidi immisceri debere pro viris, pro tenerioribus vero & praesertim foeminis infusionem frigidam corticis sufficere.

MUYIS in *Dissert. de usu præclaro* ΘΧ. in febribus *intermittentibus*, ait, inter 28. ægros febribus tertianis & quotidianis detentos, vix 4. fuisse, qui medicamento hoc usi, sanitati non fuerint redditi, quem finistram curæ eventum gravioribus ab ægro commissis erroribus in victu, vel dosibus iterandis, sed neglectis adscribit, & tantum abest, ut ullam aliquam noxam ex ejus usu ortam viderit, ut potius absque ullo alterius remedii subsidio appetitum excitatum, cibos bene digestos, faciei colorem, & vires ex in restitutasprehenderit, additque in his febribus ΘΧ. cortici præstare, quod ab ejus usu recidivæ omnino rarissimæ fiant, quodque febres hæ interdum
unica

unica & passim binis salis dosibus curentur, in quar-
tanis vero non sat efficax deprehendatur, sub qua dosi
autor dederit, sequens tabula docet:

Salis Ammoniaci dosis.

In ætate adul-	Minima.	Maxima.
ta.	ʒj.	ʒj. ʒij. vel ʒij.
XV. Añ. vel XVI.	ʒj.	ʒjβ. i
XI. Añ. vel XII.	ʒj.	ʒj. ʒj.
VIII. Añ.	ʒj.	ʒj. ʒβ.
III. Añ.	ʒij.	ʒijβ.
I. Añ. vel	ʒβ.	gr. XIV.
paulo grandiori.		

Cl. Viri RENEAUME & HOMBERGIUS Gallas in
febris intermittenribus utiles fuisse de prædicant,
quas *Cl.* LEMERY & GEOFFROY pro suspectis ha-
bent, *Memoires de l'Academie Royale de sciences de Paris*,
1709. Alii pulverem Berolinensem, Sal febrifugum
Sylvii, RIVERII specificum antifebrile, alii Radicem
Gentian: rubr: Ar: squill: pimpinell: alb: hirundinar:
Gumi: heder: sagapen: HB. Marrub. alb: fumar: vel
semen. coriandri. cum vino infusum aut semen hy-
perici; Alii fuliginem splendentem, alii denique ꝑ.
dulcem laudibus extollunt: Plura, quæ pro specificis
vendi-

vinditantur, inveniuntur in *Eph. Nat. Cur. Dec. 11.*
Cl. MOERING in Commerc. Lit. Noric. observationem
 tradit, de corticis castaneæ equinæ, & aurantiorum
 vi febrifuga. Denique *Cel. BOERHAVE L. de*
Mat. Med. §. 761. antipyreticon habet, quod in inter-
 mittentibus febribus raro fallens vocat.

Feliciores vero exseruit effectus semen pasti-
 nacæ sativæ latifoliæ, cujus methodum præparandi
 & dosin, una cum reliquis cautelis *Cl. GAR-*
NIER, Acad. Reg. Lugd. Membrum sequentem in
 modum communicavit: Recipe Granorum Pastinacæ
 contusorum drachmas tres, infundantur in vini ve-
 teris albi bullientis unciis tribus, post diminutionem
 tertiæ partis fortiter exprimantur ac colentur, quibus
 parca fecis vini dosis admisceatur. Hoc autem reme-
 dium 4. vel 5. horas ante febris accessum propinetur,
 eodemque tempore æger in lecto bene tectus decum-
 bat, ne sudorem, interdum accedentem, impediat;
 Tandem post tres horas jusculum carnis assumat, ab-
 stinendo interim ab omni solido cibo usque ad finem

paroxyfmi. Hæc jam potiuncula calide femper affumi debet, tum demum vero fuam amittit virtutem, quum diu affervatur, vel poft refrigerationem iterum calefit, unica dofis fæpius fufficit, ut plurimum tamen duæ vel tres dofes, quovis paroxyfmo 4. ante accessum horas propinatae, febrim tollunt. *Cl. GARNIER* femen pafinacæ fativæ latifoliæ. C. B. pin. 125. ufurpavit; In defectu vero hujus femen pafinacæ filveftris latifoliæ C. B. pin. 135. infervire poteft. Aliud Academiae hujus membrum à radice pafinacæ eodem obtinuit effectus. Hoc remedium *Cl. GARNIER* 40. ægris optimo cum fuccellu propinavit, inter quos quatuor folum venæ fectione & purgatione, ob circumftantias quasdam individuales, opus habuerunt. Febris autem quotidiana ante ufum hujus feminis prævia generalia poſcit remedia.

Febris femitertianæ curam quod attinet, ea caute adornanda eſt, quippe cortex Peruvianus non ſtatim exhiberi debet, ne præſente jam obſtructione in viſcerum canalibus magis adhuc inflammatio augeatur, aut fomes pro febris heſtica relinquatur. Laxantia leniſſima per vices cum manna, Sale cathartico Anglio,

Anglico, & similibus conducunt : Interdum Rhabarbarum, fol. Sennæ, potus ex succo limoniorum cum Sale absynthii & rel: vel aqua cinnamomi minus spirituosâ propinari possunt.

Soli denique & aëris mutationem ad tollendas febres quid facere, non negamus, hoc tamen pensitandum proponimus, quod talis mutatio plerumque contingat, cum diu jam duravit morbus, & ad declinationem vergit, cum multa jam sunt prægressa medicamenta, an tum soli mutationi convalescentia adscribenda erit? novi, ubi juvit, non tam soli aërisve mutatio, quam remotio ab istis, quæ iræ, mœroris, aliorumque animi pathematum erant objecta. In paroxysmo ab omni potu abstinere quidam suadent, at nos id saltem monemus, ne durante rigore & horrore, & prima vel secunda paroxysmi fervidi hora bibant, facile vero postea non solum cochleatim mixturas, sed & largiores potus ordinarii haustus concedimus.

Interdum etiam aquæ Selteranæ, vel pro re nata acidulæ Theinacenses, vel aliæ aquæ minerales

Q2

pro-

propinari queunt. Acidulas, quæ de vitriolo martis participant, non solum pro potu in febribus intermittentibus, sed & per modum balnei in febribus proficuas esse, Franciscus Vicarius in Hydrophylacio novo monet. Potum pariter coffée sine lacte moderate usurpatum conducere STALIUS in *Praxi Medica* statuit, cujus utilitas & nostra experientia in quibusdam ægris confirmata fuit. Abstinencia aut cibi nimia parcitas in intermittentibus non adeo conducit, quoad paroxysmum tamen observandum, ne cibus exhibeatur paulo ante, nec mox post paroxysmum, sed tali tempore, ut concoctio usque ad paroxysmum fieri possit, & ut post paroxysmum exhibeatur, quippe tunc vires à paroxysmo debilitatæ iterum recollectæ sunt. Denique cum curationibus, quæ mentem afficiunt, ob incertum eventum caute incedendum est, v. gr. si per terrorem vel metum Medicus febrim profligare velit, ea inductus ratione, quod diversæ febres inde fuerint curatæ; vid. *Oratio nostra de iis, quæ extraordinarie quandoque in curationis negotio contingunt.*

Amuleta, etiam innoxia, quæ passim commendantur, ex camphora, araneis, aliisque composita vix effectum

fectum sine usu internorum remediorum, præstabunt.
 v. WOLFIUS *de Amulet. Scrutin.* Curationes per sympathiam vel per transplantationem, licet passim allegentur, hoc tamen dubium semper remanet, an, supposita quoque veritate harum observationum, has curationes & omni tempore temere imitari liceat: conf. COHAUSEN *Dissert. de superstitione circa curationes morborum magneticas & sympatheticas.* Interim HOYERUS *Eph. N. C. cent. II.* febrim tertianam periculosam sequentem in modum curatam fuisse tradit: Carnem bubulam urina febricitantis elixavit, & cani devorandam dedit, qui feбри correptus, in eos paroxysmos incidit, quibus antea æger affligebatur. Præter alios vero de his prolixius egerunt, ETTMULLERUS *Med. Tom. 3. Act. Hafniens. Vol. 2.* BORRICHIVS *Miscell. N. C. D. I. Cel.* STALIUS *in Prax. C. de quartana* GER. GORRIS *de cura sympathetica.*

Quod denique ipsas concernit recidivas, experientia constat, eas non infrequentes esse, quoad durationem & vehementiam vero plane diversas existere, in epidemicis vero magis observari, quam in sporadicis.

radicis. Recidivæ crebriores febrium aut transitus in alios morbos plus minus chronicos fiunt, ut v. gr. febres lentæ, icterus, chlorosis &c. oriantur, si perversa cura sit, sique ex cibi & potus appetitu redeunte, abusu & excessu minera generetur; Hæc jam varia esse potest, prout cibi acriores, indigesti, viscidos, aromatizati, fermentescentes sunt, nec non potus spirituosus & acidi junguntur, quando inprimis nimio potu frigido præsertim aquæ cum vino aut julepi sub cursu morbi vel paroxysmi tempore nimis refrigeratur ventriculus, imo & tunc quando febres intempestive sistuntur. Sive fiat per medicamenta licita sive illicita, morbus sequitur, aut periculosior, aut recidiva non levis.

Multi dicunt per hunc vel illum cibum vel potum cum cupiditate ingestum febrim profligatam fuisse, quoad hoc notandum, aliquando cibum aut potum fuisse salubrem potissimum in declinatione febris, in principio autem febris hoc factum fuisse vix observationibus probari potest; Vel sponte vel
à me-

à medicamentis victa febris cessare jam dum cœpit, non nunquam tamen ob expletum desiderium spirituum refectionem fieri concedimus. Afflatus quoque aëris liberior, commotiones corporis nimiae tempore aestivo, habitatio in locis humidis, ira inprimis facillime dejectiones biliosas & tertianam biliosam producere valent. Præservative essentiam visceralem, Alexipharm. Stahl. temperat. fulig. Cl. & chaccarill. refracta dosi, vel tempore vernali vel autumnali succum visceralem HB. recent. fumar. millefol. Endiv. chærefol. Card. bened. trifol. fibr. cum rad. cichor. & scorzoner. similibusque admixtis, vel pro re nata cum sero lactis vel jusculo carnis pro cura ad 2. vel 3. septimanas non sine effectu interdum præscripsimus.

In rebellibus quibusdam quartanis, vel ubi spasmi cum acrimonia, vel ubi deliquia in paroxysmo vel debilitas totius corporis die quoque apyrexias adfuerunt, vesicatoria, junctis aliis remediis convenientibus, laudabilem præstitisse effectum, observavimus, licet in hisce febribus non præcise requirantur. Si
ægrum

ægrum sopore jam aut apoplexia oppressum reperi-
mus, apoplectici instar affectus, sed cum febre juncti,
curavimus morbum vesicatoriis pluribus ad carpos,
nucham, & ipsi capiti raso admotis; WERLHOFF ob-
serv. ad febres. Fonticulos alii commendant, quibus
materia ichorosa copiose se-& excernatur, cum efflo-
rescentiæ circa os ceu signum bonum non raro exi-
stentes, ob analogiam hos suadeant; Interim hæc
labiorum ulcuscula non semper intermittentem sol-
vunt febrim. Post 8. vel 10. paroxysmos tertianæ
intermittentis in exercitu Gallico prope Rhenum A.
1743. usque ad æstatem A. 1744. grassantis, cœci-
tatem insequutam, hancque irritis omnibus aliis re-
mediis, unice setaceo in nucha posito, curatam fuisse
de ARELL|tradit *Act. Acad. Scient. Suec. T. XI.*

V. Sem. jam in intermittentibus febribus quod
concernit, ea non promiscue admittenda est, licet
quidam sæpius illam reiterare jubeant, in plethora
tamen admitti potest; Non raro in intermittenti-
bus debita sub cautela eandem suasimus, in quibus-
dam imminutionem vehementiæ paroxysmorum, vel
immu-

immutationem typi observavimus. RIVINUS in *Diff. de febr. intermitt. V. S.* ait, in plethorico, ubi pulsus magnus deprehenditur, vel solennis quidam fluxus v. gr. mensium vel hæmorrhoidum suppressus est, ubi paroxysmo febrili sanguinem floridum ægri rejiciunt, (uti exemplum nobis notum est,) item si quis vel V. S. vel scarrificationes neglexit, administranda est; Compertum enim est, in ejusmodi casibus symptomata pejora plerumque remittere, æstum præsertim, inquietudinem, atque dolorem circa tempora pulsantem.

In semitertiana autem semel vel bis administranda V. S. Diversitas nationum, regionum, diætæ, habitus quoque corporis cuivis singularis, & plethora vera & orgasmus sanguineus generalis & magis particularis in inflammatione, aut congestione, & magna illa indicatio juvantium & non juvantium sub statu Epidemio communi vel singularium corporum simili pro morbi temporibus hoc artis auxilium V. S. seu indicant seu moderantur. Locum ostendunt excretionum naturalium ratio & adfuetudo, &

nifus naturæ bonus & malus. *Cel.* WERLHOFF *ob-*
serv. ad febres. De V. S. in hisce febribus RAMAZ-
 ZINUS in *constit. Epid. Op.* & BIANCHIUS *Histor.*
Hep. SYLVIUS *Prax. Med. Append. tract.* prolixius
 egerunt.

Enemata quod attinet, RIVINUS in *Diss. de febr.*
intermitt. Clysmata, ait, nonnunquam laudem me-
 rentur. Si alvus sit pigrior, si dolores intestinorum
 atque dorsi vehementius urgeant, si subiecta alias ma-
 lo hypochondriaco vel affectibus lienis sint obnoxia,
 si abdomen, inflatum, durum, atque spasmo tensum ob-
 servetur, & ubi cacochymia evacuationem urgeat, ægri
 tamen per os pharmaca assumere detrectent. Hac quo-
 que methodo hisce in casibus non sine fructu, usi su-
 mus. ABRAH. MUNTING in *Curios. descript. plant.*
 HELVETII methodum forma Clysteris injiciendi cor-
 ticem sub censuram vocat, et modum per os assu-
 mendi defendit, longeque majoribus incommodis
 laborare HELVETII modum tradit, quam usitatam
 exhibendi rationem, quæ effectu optato non careat,
 si modo corticis illius detur quantitas debita, V. gr.
 uncia

uncia stomacho vacuo, nullaue præsentē diarrhœa.
 MICH. VALENTINI contra in *Diss. Epist. de polychrest.*
exot. omnis generis febribus corticem in Clysteribus
 adhibitum ad modum HELVETII laudat, uti pariter
 Torti in *Therapeia Speciali* observationibus pro-
 bat, quod ante 'HELVETIUM' Clysteris forma
 injicere curaverit corticem. In *Eph. N. C. D. II.*
 ALBRECHTUS enemata ad mentem HELVETII
 laudat, licet BEHRENS exceptiones proferat, di-
 cendo, quod idem effectus insequi deberet, si etiam
 simplices Clysteres vel aqua calida, vel jusculo præpa-
 rata, tanto numero injicerentur. Sæpe numero in
 febribus intermittētibz, præprimis in quartanis,
 repetitis vicibus enemata ex cortice peruviano parata,
 injicere jussimus, neque tamen adeo notabiles exinde
 observavimus effectus. In quotidiana tamen inter-
 mittente cum torminibus colicis stipata enema ex cor-
 tice cum fl. chamomillæ felicem præstitisse effectum,
 edocti fuimus.

Denique si v. gr. intermittens tertiana in con-
 tinuam acutam transitum minetur, vel raptus san-
 guinis

guinis nimius adsit ad caput, frontale ex aceto rosato cum sale & pane, nec non suppedanea conducunt, quamquam et in rebellibus tertianis non sine fructu applicentur, componuntur autem ex fermento pistorum cum HB. Ruth. rec. contus. rad. raphan. rust. ras. sem. sinap. vel aliis acribus, alii contra halicem dissectam plantis pedum imponere solent.

T A N T U M !

